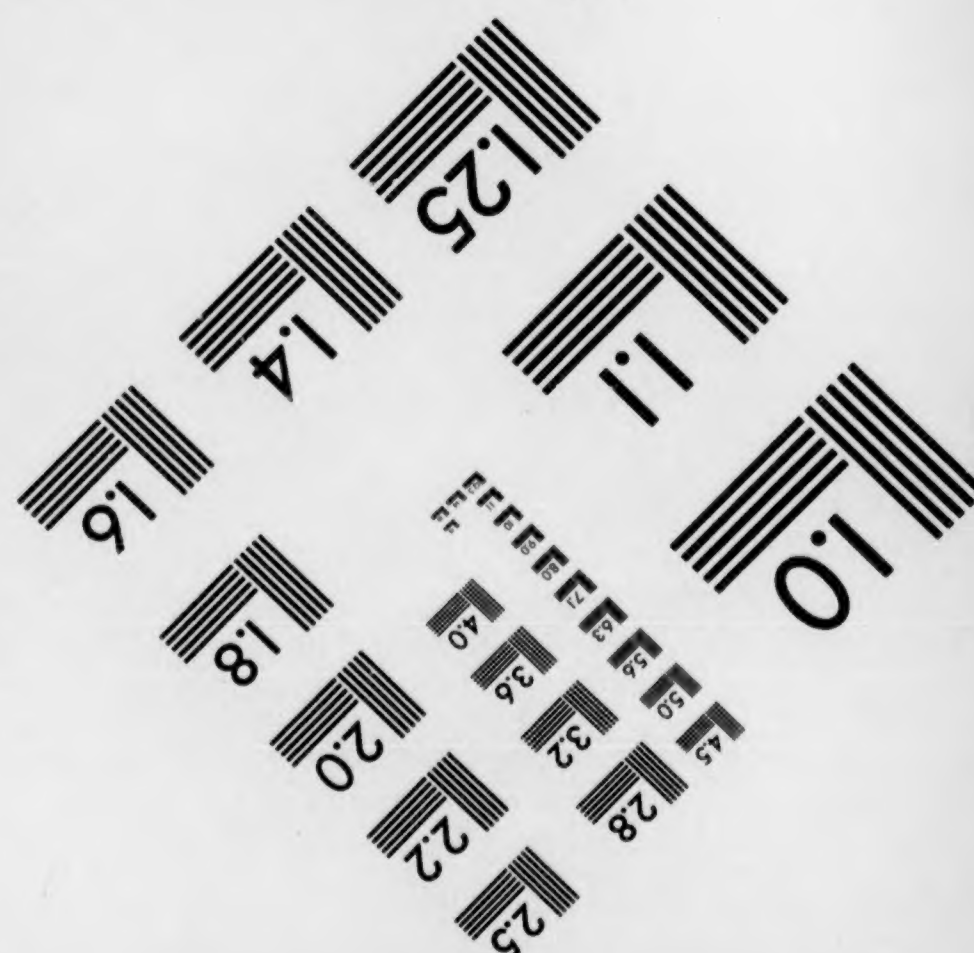
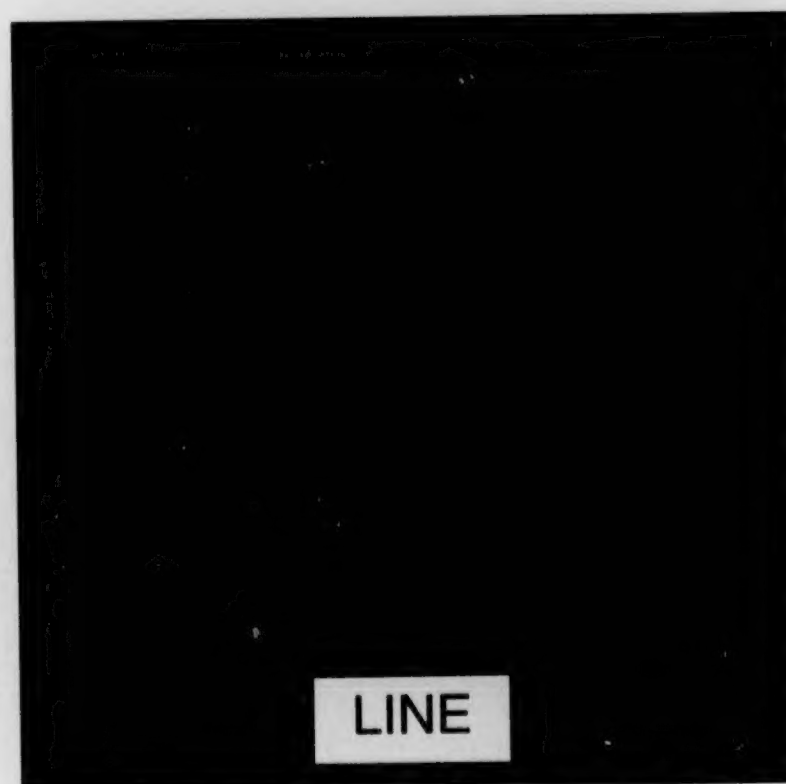
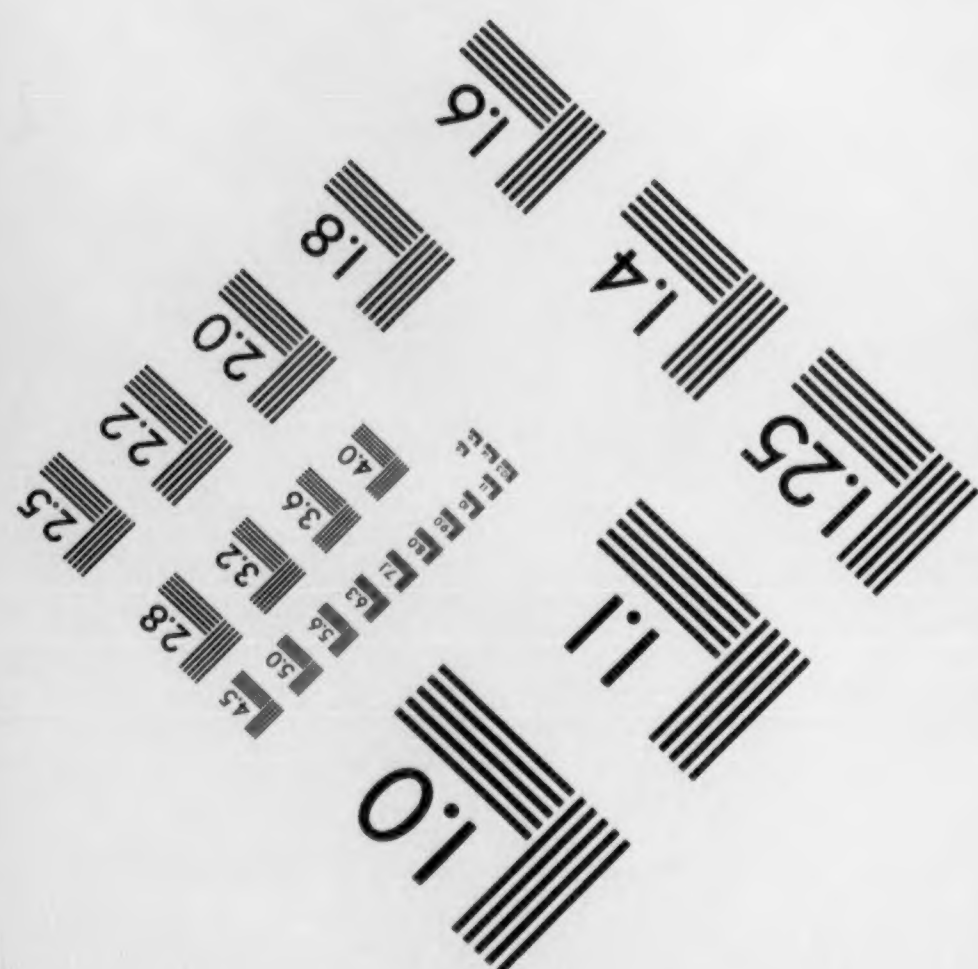
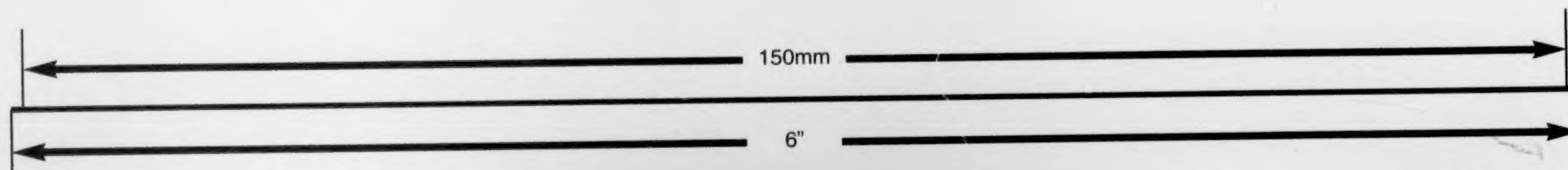
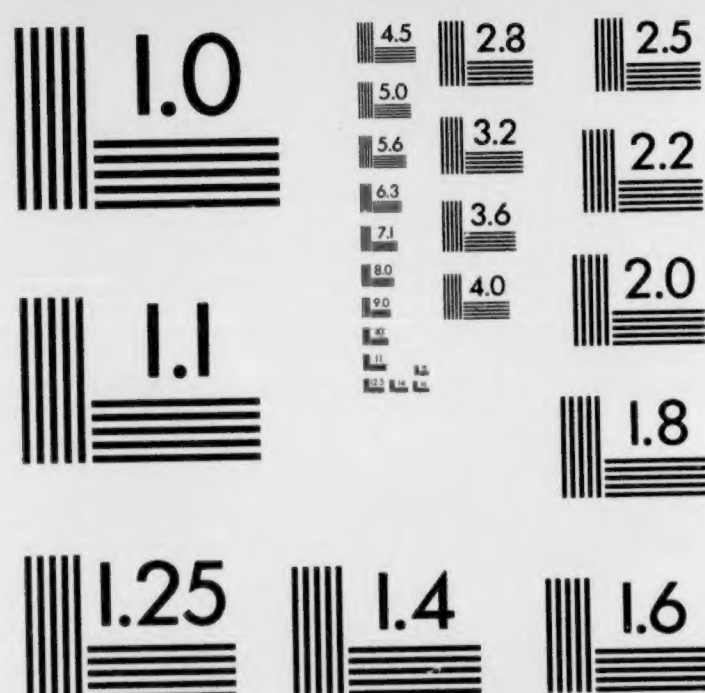
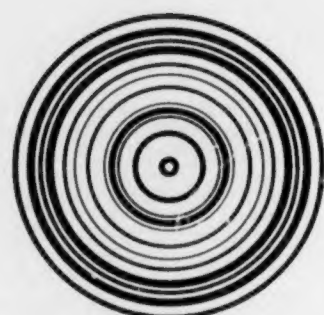
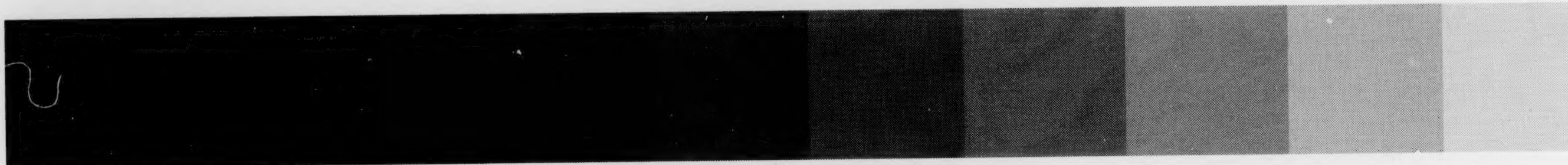
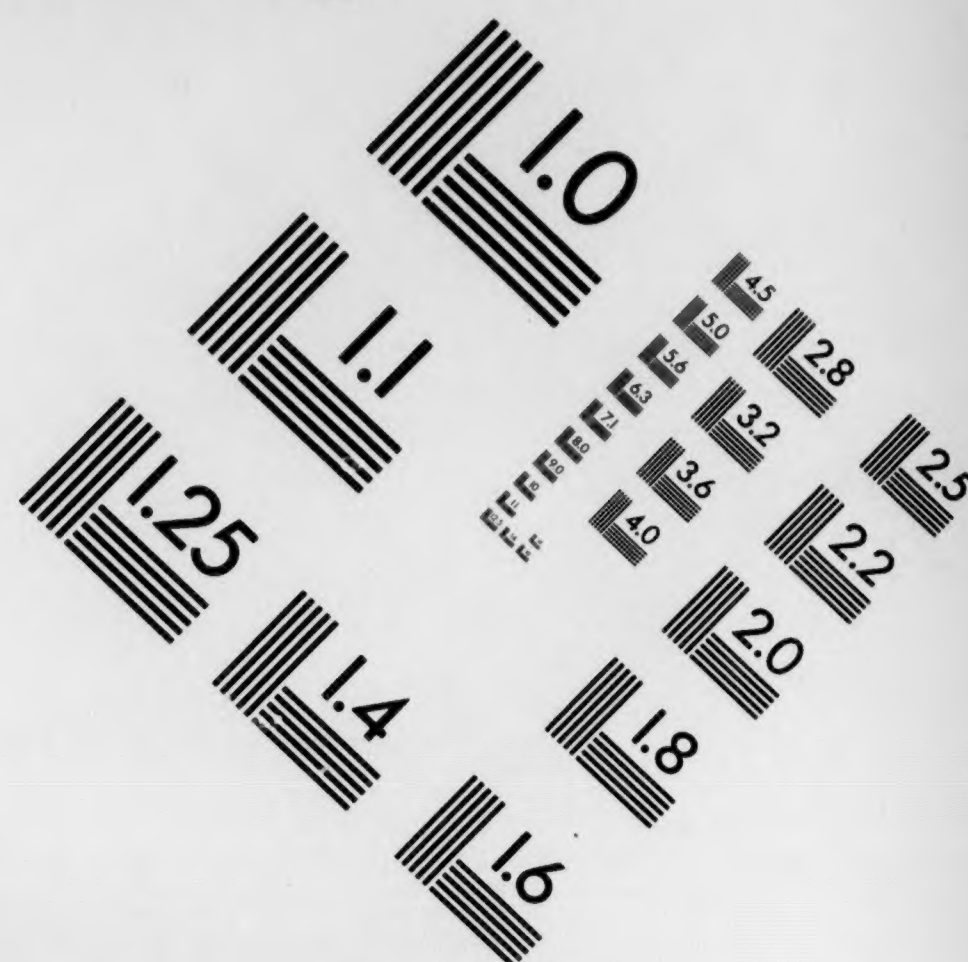
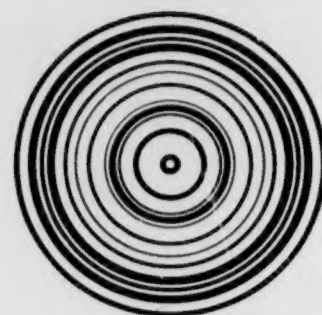
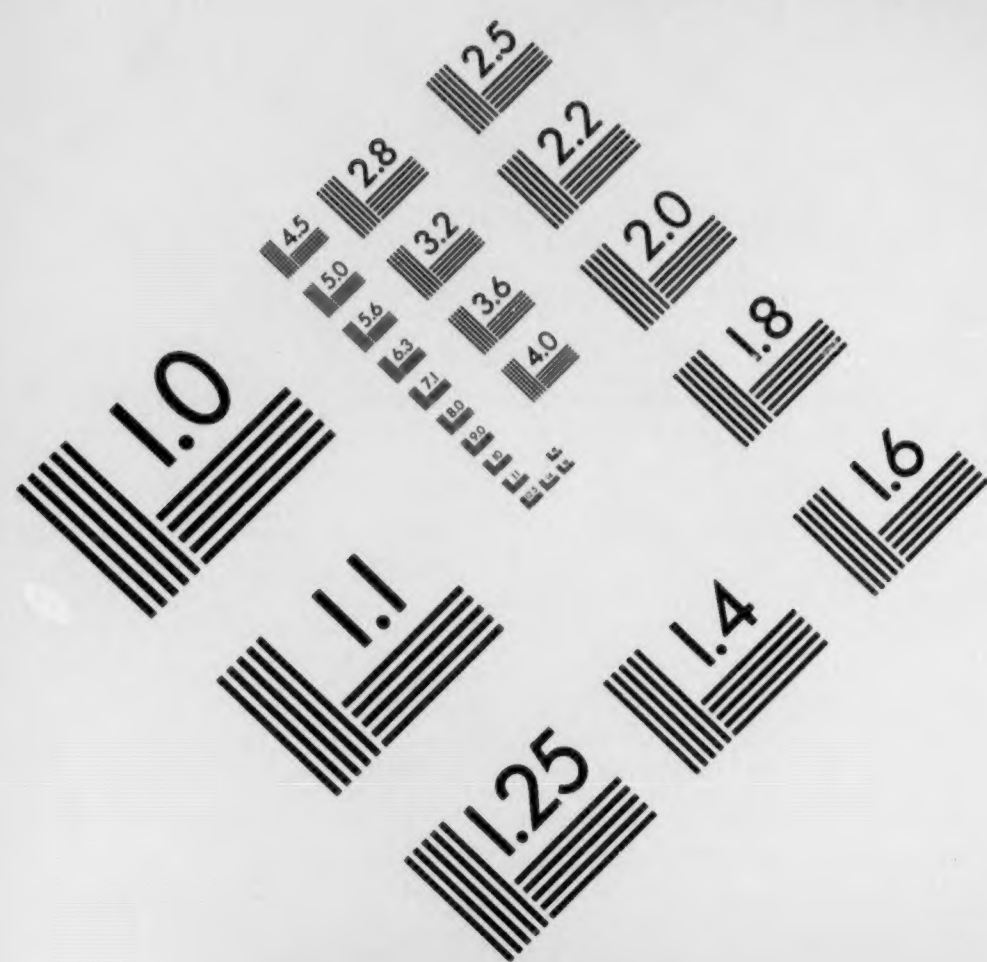

START

CONTROL TEST TARGET for Kodak Quality Monitoring

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww Xx Yy Zz
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww

Note: This target is intended for routine quality control checking and uniformity.
It is not to be used for certification of meeting any ANSI or ISO Standards for image quality requirements.
Note: To record background density, use a blank sheet of white paper.

Document Imaging
EASTMAN KODAK COMPANY
Rochester, New York 14650
1-800-232-8811

DOCUMENT
IMAGING

Permanente
PERMANENTE

Microfilmed 2005
By the
Center for Jewish History

For
YIVO Institute
For Jewish Research

NEW YORK, NY

Reproduction may not be made
without permission.

YIDDISH DRAMA

PRESERVATION

PROJECT

YIVO
LIBRARY

REEL

Y-2005-1898.11

Frydman, Ben-Zion.
In der Parizer Yidisher
melukhe : ... humoreske
funm Parizer Yidisher
gezelshaft-likhn lebn.
Pariz, 1946.

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET
YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

Master negative Storage Number Y-2005- 1898.11

Frydman, Ben-Zion.

In der Parizer Yidisher melukhe : ... humoreske funm Parizer Yidisher
gezelshaft-likhn lebn.

Pariz : [s.n.], 1946.

29 p.; 22 cm.

1. Jews--France--Paris--Drama. 2. Yiddish wit un humor. 3. Yiddish
drama.—lcsh

I. France-Paris

ID : NXYH02-B3283

CC: 9114

DCF: [HBR]

CALL #: /22582

Reduction ratio

X 10.0

4/22582

בן-ציון פרידמאן

איז דער פאריזער יידישער „מלוכה“ ...

הומארעסקע פונם

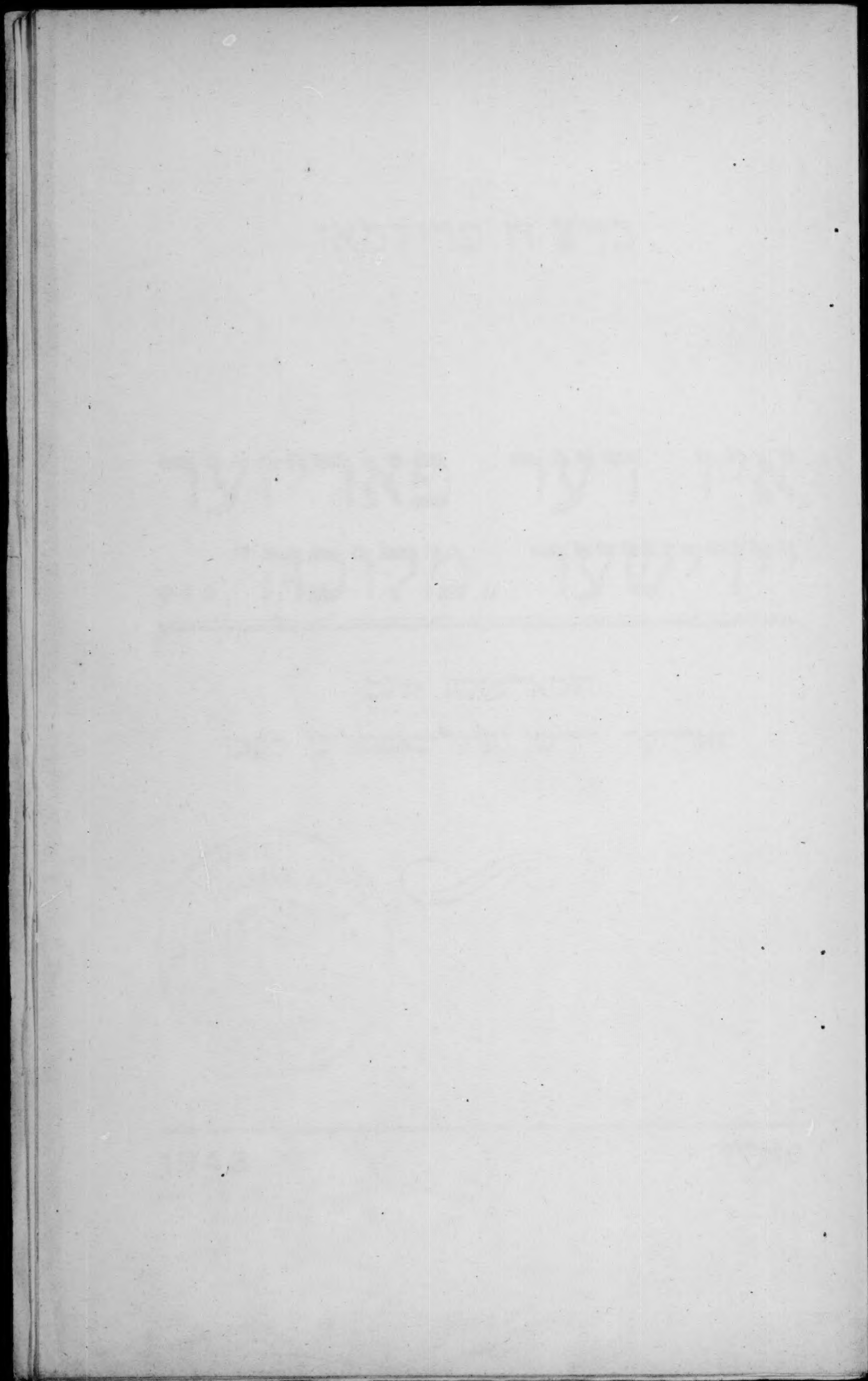
פאריזער יידישן געזעלשאפטליכן לעבן

1946

פאריז

בן-צוון פרידמאן

איז דער פאריזער יידישער „מלוכה“...

הומארעסקע פונם
פאריזער יידישן געזעלשאפטליכן לעבן

1946

פאריז

פונם זעלכן מכבר

שוין דערשיינען:

„ארום דראנסי“

עם גרייט צום דרוקן:

„דאס אמאליקע ווארשע“ (זכרונות)

„צווישן די טייכן בונאון ווייסל“ (זכרונות)

„אין די דארפישע באהעלטענישן“

« LES AMIS DE LA PAIX ET DE LA JUSTICE »

(conte humoristique)

אלע רעכט פארבאהאלטן דעם מחבר

Copyright by B. Frydman — Paris 1946

מיט באשטעלונגען זיך ווענדן:

B. FRYDMAN — 44, rue Richer — PARIS (9).

נישט דאָ געדאַכט, נישט היינט געדאַכט און נישט פאַר קיין שום
יידישע סאַסיעטע געדאַכט זאָל עס זיין, דאָס וואָס עס האָט זיך געטראָפֿן
מיט דער פאַרזינער חברה „פריינט פון שלום און יושר“.

אַבער איידער נאָך איך וועל צוגיין צום עצם ענין, מוז איך אייך
פאַרשטעלן די גדולים פון אַט דער חברה איינס ביי איינס, זיי זאָלן
געזונט און שטאַרק זיין, כדי מען זאָל לדרור דורות וויסן, א וואָסע-ע שיינע
פירות עס זענען אלץ געוואַקסן אויף אונזער יידישן בוים . . . און זאָל קיין
אין חכמה און קלוג וואָרט, וואָס יעדער איינער פון זיי האָט פון זיין
פה הקדוש אַרויסגעלאָזט, נישט פאַרלוירן גיין פאַר אונזער יידישער
געשיכטע . . .

פ ר ע ז י ד ע נ ט :

עפעס אזעלכעס, וואָס מען רופט אָן אַ מענטש, אַ קיילעכדיקס, אַ
קליינס, אַ גרויסער כעסן און נישט צו פיל חכם. אַריינזאָגן אין טאַטנס
טאַטן אַריין מענט איר זיך ביי אים לערנען ! אויסגעטונקען אין יחוס !
נישט מער און נישט ווייניקער ווי אַ געוועזענער קאַפראַל פון דער פראַנץ-
צווישער אַרמעע מיט אַ בענדל ; מיט אַ ווייב אַ „ריינע“ אַריערין, אַ
האַלבע אַנטיסעמיטקע, שטאַמט פון אַ פאַמיליע פון לויטער זשאַנדאַרמען
און תפיסה-וועכטער . . . גערופן האָט מען דעם פרעזידענט „פאַטערל“.

ד ע ר ווי צע - פ ר ע ז י ד ע נ ט :

אַ הויכער בכבודיקער ייד מיט אַ שיינער הערצל באָרד, געטראָגן אַ
האַרטע יום-טובדיקע „שליאַפּע“ און גערעדט אַ געמיש פון רוסישן פראַנץ-
צווישן מיט אַ טייטש חומשדיקן יידיש. גערופן האָט מען אים „באָרד“
אַדער „רבי“.

ד ע ר ס ע ק ר ע ט א ד :

גראַד אַ וויל יידל, נאָר אַביסל לאַ עלינו אַ צעדרייטער. ווי זאָגט מען
עס : אַ גערירטער אויפן „בוירעם שטיבל“ . . . אַ פעלער וואָס איז אים
געבעך געבליבן פון „יענער“ מלחמה. ווען ער פלעגט זיך צעריידן, האָט ער
זיך אזוי פאַרפלאַנטערט און פאַריענקעט, אז עס האָבן זיך גענומען שיטן
בריוולעך צום פאַרזיצער, מען זאָל דעם ייד צונעמען דאָס וואָרט. געהייסן
האָט ער „חבר שפינער“.

דער געהילף-סערקער :

געהייסן חבר פישל ; דאכט זיך א יידל א גארנישט, געזעסן זיך אין זיין ווינקל און מען האט אים אפילו נישט ארויסגעזען, קוים אבער האט ער זיך אָנגערופן מיט א וואָרט, האָבן די קאָמיטעטיידן זיך געהאט צו קרעקן וואָכן לאַנג ביז זיי האָבן עס געקענט אַראָפּשלינגען. אַרץ-ישראל האָט ער ליב געהאט סכנות'דיק.

צווייטער וויצע-פרעזידענט :

אן אינזשעניער, מיט א פיינעם גלאַנציקן שאַרבן, געטראָגן אַמעריקאנער שפּאַקולן און גערעדט דייטשמעריש צוגעשמאַלצן מיט רוסיש. מאַרקסיסטן האָט ער פיינט געהאט בתכלית השנאה.

דער קאסירער :

געהייסן „חבר קלאַטשקע“, א ייד א שניידער מיט א שיינעם „בוטיק“ ערגעצווו אויפן בעלוויל מיט א שוין ווייבל און א צעבליט אונטערוואַקסנדיק טעכטערל פאַר וועלכע אָט דער „טרעזאָריע“ האָט שוין געוואָלט האָבן די געלעגנהייט צו ווייזן זיך אויסגעשטערענצלטערהייט פאַרקויפן בילעטן אויף א ווילטעטיקן קאָנצערט . . . און גערופן האָט מען אים „בוטיק“.

חבר שפילפויגל :

אן אָנגעהאַרעוועטער שטיבן-מאַלער, א ייד, וועלכער האָט פיינט גע- האט עולות און ווען ער האָט זיך אויפגערגעט, האָט ער גענומען דרייען און בויערן מיט א פינגער אין אויער. אָט אָט, האָט מען געמיינט, בויערט ער עס דורך . . .

חבר דוד :

דער אמתער רעדל-פירער און ראש המדברים פונעם קאָמיטעט, איז א פייערדיקער סאַציאַליסט. ער האָט זיך פונעם אָרט נישט גערירט אָן דעמאָקראַטיע. אָן ענטוואַסט, א פלוידער-זאָק, אַ פראַזדירעשער סכנת נפשות, דרשות ליב געהאט מיט לייב און לעבן. ווען ער פלעגט זיך אוועק- שטעלן רעדן, האָט זיך געדאַכט, אז ער שיט אויס גאַנצע זעק מיט ווערטער. געציטערט פאַר אַרץ-ישראל, ווי דער טייוול פאַר „הייליק וואסער“. גע- שטאַמט האָט דער ייד פון די מקומות, וווּ מען זאָגט „טאַטע“, „מאַמע“, די „קאַץ“ און דער „יאָם“.

***

ויהי היום האָבן זיך אָט די גבאים אַרומגעזען, אז עס האַלט זייער שמאַל, מיינט נישט חלילה מיטן שלום צווישן פעלקער און יושר ביי מענטשן, ניין, אויף דערויף זענען זיי ברוך השם געשטאַנען אויף דער וואַך . . . נאָר גלאַט אזוי, דאָס ביסל מיטגלידער פון זייער אייגענער חברה האָבן זיך גענומען צעקריכן און צעניין ממש ווי פוטער אויף דער זון. עס איז וואָס אַמאַל אָנגעקומען שווערער מצרף צו זיין אַ מנין צו מאַכן א שטיקל פאַרזאַמלונג . . . כאָטש שטעל זיך אוועק אין מיטן גאָס,

זאָג אָפּ אַ רבנן קדיש און צעלאָז דאָס חדר . . . איר שטעלט אייך דען פאַר ווי אזוי די מענטשהייט בכלל און כלל ישראל בפרט וואָלטן אויסגעזען ? !

נאָר דוקא אין דעם דאָזיקן שווערן מאָמענט האָבן אונזערע יידן געזאָגט : לא ! מיר טרעטן נישט אָפּ פונעם מאַרק ! מיר וועלן נאָך ווייזן וואָס מיר קענען. און איך בעט אייך זייער, מיט וואָס און מיט וועלכן קען זיך דאָס אַ יידישע סאַסיעטע אזוי ב א ו ו י י ז און אָנ- מאַכן אַ יאָרד, אויב נישט מיט איינאַרדענען אַ באַל, אַ קאָנצערט, אַ כ'ווייס וואָס, מיט דרוקן בילעטן, זאַמל-ליסטעס, קלעפּן אַפּישן, געבן מעלדונגען אין די צייטונגען, אַלץ אזעלכע מיטלען צו עפענען ביי מענטשן מויל און אויערן, זיי זאָלן זאָגן : — זע נאָר, וואָלט אזוי לעבן, ווי עס רודערט זיך ביי זיי ? — אדרבא, לאָמיר זיך גיין צו זיי איינשרייבן . . . האָבן די רודף שלמניקעס געהלומט און געפאַנמאָזירט. און אַ חוץ אלעמען, — האָבן זיי צווישן זיך גערעדט — וועט מען דאָך טאָן אַ נוטע זאָך : צדקה, העלפן נויטבאַדערפטיקע. אַ קלייניקייט ? !

און אָט די ק ל י י ג י י ט, האָט עס טאַקע אַרויסגערופן די ג ר ו י ס ע מלחמה.

נויטבאַדערפטיקע אין יענער צייט זענען געווען אין דער מאַדע. דייטשע פליטים, וועלכע האָבן זיך געוואָלגערט איבער ימים און לענדער און ביי אונז אין ראַנקרייך אויך. נו, דאכט זיך, איז עס דאָך, ווי זאָגט מען עס, אַ גרייטע פרנסה, אַ בריוט מיט אַ מעסער, מען מאַכט עפעס אַ שטיקל אונטערגעמונג און די פאַר פראַנק גיט מען אוועק אָט די אומגליקלעכע פליטים און פטור אן עסק.

ניין. אונזערע גבאים האָבן געוואָלט מאַכן עפעס אַנדערש ווי אלע אַנדערע, אָריגינעל און איבערהויפט זאָל עס זיין יושרדיק, און וואָס מער רואיק און בשלום, האָבן זיי טאַקע געהאט אַ געלעגנהייט צו פטרן ביהמאָ- זיצונגען מיט דיסקוסיעס, אַריינפאַרן זיך איינער דעם אַנדערן אין דער זיבעטער ריפּ אַרין, אין טאַטנס טאַטן ביזן צענטן דור . . . אז מען רעדט פון שלום און יושר איז דאָך נישט שייך . . .

פון דייטשע פליטים, וועלכעס עס האָט זיי געדאַכט, אז עס וועט ינשט געפעלן די פראַנצויזן . . . זענען זיי דערגאַנגען צו ע ס ט ר י י כ י ש ע פליכטלינגען און ביי ד ע ס אויך נישט געבליבן, ווייל עס איז נישט גענוג אָריגינעל, האָט מען זיך געכאַפט אויף ק י נ ד ע ר, דאָס הייסט — איינאַרדענען אַן אונטערגעמונג לטובת די עסטרייכיש-יידישע אַרויסגעטריבענע קינדער. וועלכער ייד וועט עס נישט העלפן קינדער ? רופט זיך אַן חבר פישל :

סיי ווי גייט מען עפעס טאָן פאַר יידישע קינדער, וועט עס דאָך זיין

שיין ווען מען וועט עס מאכן פאר די, וועלכע דער ארץ-ישראלדיקער ישוב
האט אויפגענומען.

— נו נו, פרענט שוין גארנישט, — ארץ-ישראל, פאלעסטינע ! —
איז אן אויפגעקאכטער אויפגעשפרונגען דער סאציאליסט חבר דוד — דאס,
גאספאדא, שמעקט שוין צופיל „צאניסטיש“. שטעלט אייך פאר, אז מיר
שטעלן אויף אונזערע „אביאולעניעס“ בודטא בן מיר שיקן געלט קיין
פאלעסטינע, וועט מען זאגן, אז מיר זענען אלע פאשיסטן !

— וואס האט איר געזאגט ? ! — פלאצט אויף ווי א באמבע דער
אינזשעניער — פאשיסטן ? ! — און איבערגענייענדיק גלייך אויף
רוסיש — פראסטיטע גאספאדין דאוויד, עטא טשטא טא אויפאסאנא —
און א קערעווע טוענדיק זיך אויף דייטש — זי זינט פאריקט ? ! — האט
ער זיך אינגאנצן געטרייסלט — אום גאטעס ווילן, זינט זי יודע אדער
ניכט ? ! — האט ער געשאטן פער אין שוועבל.

— וואיאן, וואיאן, קאמאראד דאוויד — האט זיך אריינגעמישט דער
סעקרעטאר שפינער — איר רעדט הפנים פון הייז, אז מען וועט דערמאנען
ארץ-ישראל, וועט מען זאגן, אז מיר זענען פאשיסטן ? איך בין אליין
דארט געווען און אזא יאד אויף מיר, א וואסערע טייערע יידן די פאלעס-
טינער זענען !

דער שטוב-מאלער האט זיך גענומען דרייען אין אויער און שוין אויך
געוואלט ארויסשפרינגען מיט עפעס א שטארק ווארט א קעגן סאציאליסט,
האט אבער דער אינזשעניער נאך זיך נישט געהאט בארוקט און ווייטער
געדונערט :

— דאס וואס דער חבר דאוויד זאגטע, איז פראמא אויפאסאנא !
דאס זענען עס אונזערע יידישע סאציאליסטן מיטן גאנצן סאציאליזמוס ? !
און וויסן זי ווארום מען מאכט פאגראמען אויף יידן ? — האט ער דורן
געשפיצט אין די אויגן אריין — צוליב אינען !

דאס „פאטערל“ האט געגלאצט מיט די אויגן אין אלע זייטן, אליין
נישט וויסנדיק וואס צו טאן, עפעס ווי א צעפארן געשפאן,
מיט צעוויילדעטעוועטע פערד. סוף כל סוף האט ער זיך א ווארף
געטאן צו פישלן, וועלכער איז געזעסן אין א זייט ווי אים וואלט גארנישט
אנגעגאנגען און אים אריינגעזאגט :

— א רוח אין דיין טאטנס טאטן אריין מיט דיינע מאשאן טריקס,
פאלעסטינעס. שטענדיק קומט עס דורך דיר ארויס די אלע קריגערייען.
אבער אנטשטאט פישל זאל ענטפערן אויף דער פרעזידענטישער חכמה,
האט עס דער סעקרעטאר געטאן מיט א — אז מען זאגט „וויזא“, איז דאך
אפגערעדט !

אט די איראניע אויפן פרעזידענטס אדרעס האט שוין ארויסגעפירט
פונעם געדולד דעם וויצע-פרעזידענט, וועלכער האט זיך געמיטלעך גע-

שמועסט מיטן קאסירער מכות דעם וואס מען שטייט געבעך אויס פון
די דייטשע פליטים, וועלכע קלאפן אין די טירן מיט זייערע וואלדקעלעך,
מען זאל ביי זיי קויפן כ'ווייס וואס : צאן-בערשטלעך, גענארטע שטיקלעך
זיין, וואס נישט עס שמעקט און נישט — איך בעט איבער אייער כבוד —
עס שטינקט, — אויף וועלכן די „בארד“ האט געוואלט עפעס צוגעבן
עפעס וואס, האט אים אבער שפינערס ווייז אויפן פרעזידענטס אדרעס
א רים געטאן :

— וואיאן גאספנדא — האט ער זיך גענומען ביזערן אויף אלע,
מעשה בעל הבית — כ'זאל אזוי לעבן, עטא טשטא זנאיעט טשטא ! איך
טו אן די „שליאפע“ און האטס מיר א גוטן באן סוואר.

האט זיך חבר קליאטשקע געפרוויט אריינגלייגן אויף שלום :

ווייס איך וואס ! וואס קריגט מען זיך דא ? אויף מיין נאמנות,
כ'האב אין דער היים עטלעכע מאנטלען צו צושניידן, האב איך געמיינט,
כ'וועל קומען אויף דער „זאסעדאניע“ וועט מען באשטימען עפעס וואס
מאכן א שטיקל באל, א קאנצערט און גענוג. אויף מיין נאמנות, איבער
אזעלכע פוסטיאקעס זאל מען זיך ארומדריסן ? ! מיינעטוועגן קען זיין
פאלעסטינע שמאלעסטינע אפילו איישישאק אויך, אבי נישט קריגן זיך —
און אזוי ריידנדיק, האט ער זיך טאקע פארנומען פונעם בענקעל, נאך אים
האט זיך די „בארד“ געלאזט אין וועג אריין, נאכן „וויצע“ איז געגאנגען
דער מאלער, נישט אויפהערנדיק דרייען אין אויער און ביזערן זיך :

— וואלט דען נישט געווען מער יושר, איך זאל בלייבן מיט מיין
ווייב אין דער היים, טרינקן א גלעזל טיי ! אָנעגהאַרעוועט האב איך מיך
היינט ווי א פערד ! וואס רעד איך ? ווי א גאנץ מנין פערד ! נו,
קומט זיך אפצורוען, יא אדער ניין, רעדט ער אזוי אריין אינעם חבר פישל.
אונטער זיי גייען זיך דער קאסירער מיטן סעקרעטאר. דער שניידער
מיסערט שפינערס, פארוואס ער האט דעם פרעזידענט אָנגערופן „וויזא“,
לאכט דער סעקרעטאר מיט זיינע גרויסע ציין — כ'זאל אזוי לעבן ווי ער
ווייסט נישט מיט וואס מען עסט דאס, דער גאנצער פלאקן-שיסער
אונזערער.

— עטא וויסא טאקי ניע פרייליטשנא — לאזט זיך דער „בוטיק“
נישט איבערצייגן — ער איז טאקע א גרויסער, כ'ווייל נישט זאגן וואס,
אבער ער איז דאך א פרעזידענט און אלע ביים „גווערנעמאן“ ווייסן פון
אים, אין דער פרעפעקטור איז ער איינגעשריבן און ער גיט דעם „פאדפיס“
און נישט איר, וואיאן חבר סעקרעטאר, עס קומט אים דאך דעספאקט אפ-
צוגעבן, וואיאן !

— זאגט וואס איר ווילט — לאזט דער סעקרעטאר אלץ נישט נאך
אז כ'איז דאך א שוטה איז ריען א פער !

און טאקע נישט ווייט הינטער זיי גייען זיך ביידע פרעזידענט, דער

„וויצע“, ווי גרויס ער איז, מוז זיך צום „פאטערל אראפבויען און רעדט אין אים אריין :

— טשטא ווי זא פרעזידענט ! אז אפילו קיין נישטשאסטנע ביורא זאסיעדאניע קענט איר צעמאלט נישט פירן קאם איל פא ? ! — אויף וועלכן דאס „פאטערל“ ווארפט זיך און שרייט :

— וואס האט איר א טשייניק אין טאטנס טאטן אריין, קעסקע וואו ראקאנטע ?

די לעצטע אינעם „קארטעזש“ גייען דער אינזשעניער מיטן חבר דוד, וועלכער שווערט זיך ביי אלץ אין דער וועלט, אז ער איז מער ייד אין „ארצן“ ווי אלע „ציוניסטן“ מיט זייער יעוורעסקע גאסווארסטווע און אז ביי זיין „טאטן“ אין אדעס, איז ער אלע „שאבעס“ געגאנגען דאווענען.

דער אינזשעניער באמיט זיך פון זיין זייט צו געבן צו פארשטיין, אז איינגעלעך איז ער אויך נישט אזא בלב, ווי עס קען זיך אויסדאכטן, אהין אהער ביז עס דערגייט צו פושקנס אנעקדאטן און דער סאציאליסט לארט איין דעם אינזשעניער צו זיך אהיים אויף א גלעזל טיי . . .

* * *

אין אט אזוי ארום האט מען „ערלעדיקט“, זעט אויס, די ארץ ישראל-פראגע. א פאקט איז, אז מען האט מער אויף די שפעטערדיקע ביורא-יוצונגען אפילו נישט דערמאנט פאר וועמען עס זאל גיין דער בענעפיט ונעם קאנצערט; למען השלום הייסט עס — האט מען זיך אין דעם מורא געהאט אנטוויקלען ווי אין א געשווינד אויף א דעליקאטאט . . . און נישט געוואלט אפילו דערמאנען ווי אין א געהאנגענעם אין דער משפחה . . .

איז אבער אונטערנעקומען א צווייטער סענק. עס האט גענומען גיין א סדרה א וואסער מין אונטערנעמונג מען זאל איינארדנען ? איז אונז טערגעקומען פישל און א זאג געטאן :

— אפשר וואלט מען איינגעלאדן דעם פאריזער יידישן ארבעטער-טעאטער, די „פאטלעך“ און זיי וועלן דעם עולם פריילעך מאכן מיט זייערע סקעטשן, הומאדעסקעס, פון וועלכע די פאריזער יידן לעקן ממש די פינגער ?

האט זיך דער וויצע-פרעזידענט געטאן א שטעל אויך און א זאג ענטאן :

— איך בין שוין, ברוך השם, מעמבער לאנגע יארן אין ראזנע-אפ-שעסטוועס און יעדעס מאל ווען מען האט געדארפט אסמאליען א „ביאנ-פעזאנס“ האט מען אפגעקויפט א „פרעדסטאוועניע“ אינעם יידישן „טיאט“ און גאספאדע עס איז אריינגעפאלן די אמחע „קוניטער“, און א גלעזל טוענדיק די בארד מיט גרויס חשיבות, האט ער פארגעזעצט, א ווייז טוענדיק אין פישלס זייט :

— אט דאס, וואס ער האט א טשייניק מיט עפעס א „פיאט“, א שטאט און נאך אזעלכע מאכערייקעס, האט מען זשאמע צייט די וועלט שטייט נישט געהערט — און נאך איינמאל א גלעזל געטאן די בארד — האט ער געזאגט, אליאד איך פרעדלאגאיע, אז מען זאל זיך מיט אט דער אמבוסילסטווע אינגאנצן נישט זאגמאיען.

און די גאנצע צייט, וואס די „בארד“ האט גערעדט, האט עס דעם מאלער געטראגן. ער האט שיער נישט א תל געמאכט פונעם אויער זיינעם און ר'איז דאך ארויס מיט לשון :

— איך זאל אזוי לעבן, אז ווען איך הער אונזער וויצע-פרעזידענט דרשהנען, ער זאל זיין געזונט און שטארק, אזוי דאכט זיך מיר, אז מין באבע זאל דארט האבן א ליכטיקן גן עדן, ליינט דאס טייטש חומש.

— סא אליאד ! — שפרינגט אויף דער סעקרעטאר און וויל זיך עפעס צעריידן, כאפט ער פון „פאטערל“ א יאג : „סילענס פארשטומט זאלסטו ווערן !“, און דער מאלער, אויסבויערנדיק נאך איינמאל אין אויער און כאפנדיק א קוק אויפן שפיץ פינגער, זעצט פאר :

— אפשר וואלט מען טאקע באשטעלט א „מכירת יוסף“ שפיל ? און „דאס פינטעלע ייד“, ווי אין די אמאליקע גוטע צייטן, איז דען שלעכט ? און „כינע פינקע“ מיינט איר איז א הינט ?

— איין וואסער שוויינעריי ! — פלאצט דער אינזשעניער ארויס ווי א באמבע.

— פראוילאג, ווי איך בין א ייד, כשר גערעכט — פאטאקעוועט אים די „בארד“.

דער מאלער האט זיך נישט אזוי שנעל אריענטירט, וואס און וועמען דער אינזשעניער האט קוואליפצירט אלס שוויינעריי, נעמט איראניזירן.

— איך ווייס נישט, ווער עס איז מער דבר אחר, איך צו ער — ווייזנדיק אויפן צעכעסטן אינזשעניער, וועלכער האט געהאלטן אין איין אויסטאן און צוריק אנטאן די אמעריקאנער שפאקולן זיינע און פון די נאקעטע אויגן האבן געשאסן פלאם פייערדיקע בליצן, וועלכע האבן די שוין אזוי אויך אנגעצויגענע שטימונג נאך מער צעהיצט. עס האט זיך געדאכט, אז אט אט פלאצט עפעס אויף און אלע ביוראמיטגלידער טוען א שפרינג אויף, ווארפן זיך איינער אויפן אנדערן, פארן זיך אריין מיט די נעגל, כאפן זיך פאר די העלזער, גראטשן זיך אויס די אויגן און אן אומגליק, א קאטאסטראפע וועט געשען . . .

א נס פון הימל ממש, וואס דאס ווייבל פונעם בופעט איז אריין און גענומען זיך וויצעלען : רייסט ענק נישט פרעזידענט ! כלעבן, אלע אייערע מאכערייקעס זענען נישט ווערט איין גוט גלעזלע טיי מיט א נומער טשאסטע — און זי האט גענומען „סערווירן“. דאס ערשטע גלעזל טיי מיט א דאר קרישלידיק קיכל, טאקע דערלאנגט דעם וויצע-

פרעזידענט, וועמען זי האט גערופן „רבי“ און ער האט געשמאק גענומען קייען — כראפ, כראפ, כראפ. דער אינזשעניער האט געוויפט די הייסע טיי און אָנעמאכט אזא רעש, א שטייגער, ווי ער וואלט געשלאנגען לאקשן.

„פאטערל“ האט זייער געוואלט פון די קיכלעך און צוגעזאגט, אז ער וועט די פרעזידענטקע זיינע אויך הייסן באקן אזעלכע „גוטע זאכן“. אויף וועלכן דור האט אים געגעבן א „שטאך“: „דיין גויש ווייב וועט קיינמאל נישט קענען מאכן קיין יידישע קיכלעך. און ווענדענדיק זיך צום אינזשעניער, האט ער אים געבעטן, ער זאל דערציילן, וואסערע גוטע „נאטאס“ ער האט ביי אים געגעסן דאמאלס נאך דער ארץ-ישראל-דיקער „מלחמה“.

— אין דער גאנצענער וועלט איז נישטא קיין איין „פרא“ — האט דוד דערווייל גענומען אליין לויבן זיין ווייבס בריהשקייט — א זשענטישנא זאל קענען באקן אזעלכע „פעטשעניעס“ ווי מיין ליזא.

— אַאָס-נע-ציי-כנט — טוט דער אינזשעניער א שטעל אוועק דאס אויסגעליידיקטע גלאז. דאס טיי-ווייבל מיינט, אז ער לויבט אזוי איר סחורה, נעמט זי זיך חנדלען:

— נאך א גלעזעלע טיי מיט טשאטעס, פרעזידענטן?

דוד אָבער איז געווען זיכער, אז דאס האט דער אינזשעניער זיין ווייבס ארבעט געלויבט, באקומט ער מוט און געפינט דעם ריכטיקן מאָ-מענט, זיך א לאָז צו טאָן מיט א פייערדיקער דרשה מכוח „אוסטראיען“ דעם „קאנסער“ לטובת די ניעשטשאסטנע אווסטרוסקע קינדער, וועלכע „ניטלער“ זי זאגט ער זי האט ארויסגעיאָגט און זיי „וואָלגערן“ זיך ארום אָן א „טאָטן“ און אָן א „מאָמען“, בעת אונזערע קינדער אין פאָרז לעבן אין שוויילטיק, עסן אלע טאָג „באָנאָס“ מיט „אראנזשן“ און וועלנדיק ווייזן א ביישפיל פון א גוטן ווילן אין א שווערער לאַגע, מוז ער איבערדערציילן זיינע העלדענטאטן פונעם קריג אין 1915 ביי דער ווייסל, ווען דער „נערמאניעץ“ האט די „ריסישע“ צוגעשטופט צום „וואָסער“ און עס איז געווען עק וועלט, האט דער קאמאנדיר פאלקא א געשריי געטאָן: רעביאטא! קלייבט אייך אויס אָדער „נאסטופאיעט אויפן“ „נערמאניעץ“ און פאריאָגט אים צו אַלדע שוואַרצע יאָר, אָדער מיר אלע מיט הענט און יפס, לייב און לעבן מיט די „ארודיעס“, אלעס מיט אַנאָדער באַך אין „וואָסער“.

— טאָוואַרישטי — שרייט דוד אויס — דער דייטש האט גענומען „מאכן פיס“, אז מירן אים קוים געקענט דעריאָגן. . . און אזוי האָבנדיק גוט אָנגעהיצט די לופט, איז ער איבערגעגאנגען צום „קאנסער“. מיר זענען דאָך יידן — האט ער גערעדט שוין א באַנאָסענער מיט שווייס, האַלטנדיק די האנט אויפן „אכצן“ — לאַמיר זיך סאָעדיניאיען און אירט זען, מירן

אוסטראיען דעם שענסטן „קאנסער“ צייט די וועלט שטייט. און א בלאַסער, א טיף געריטער איז ער כמעט ווי אוועקגעפאלן אויף זיין בענקל.

— בדאָוואָ, בדאָוואָ! — האט דער סעקרעטאר קוים באַוויזן אויס-צוזופן דאָס לעצטע ביסל טיי און גענומען התלהבותדיק אפלאָדירן, זייענדיק טיף געריט פון רודס דרשה. . .

דעם פרעזידענט איז עס געווען זייער „צו דער האנט“ און אפילו מוחל געווען דעם שטאָך, אז זיין גויש ווייב, קען נישט באַקן קיין יידישע קיכלעך. ער האט אויסגעצויגן די האנט דעם שווער סאָפנדיקן דודן און מיט פרע-זידענטישער חשיבות שטארק געדריקט, צוגעבנדיק מיט א בלאַסקייט אויפן פרצוף — פונעם גאנצן הארצן, זשע טע פעלעסיט, קאמעראַד.

דעם נערוועאישן שפילפויגל האט עס אונטערגעטראָגן — זע נאָר, זאָלסט אזוי געוונט זיין — האט ער געריסן פישלען, וועלכער האט אין זיך געשטיקט דאָס געלעכטער — זע נאָר די קעלכערנע התפעלות, די שמחה אויף זייערע קעפ! משיחן האָבן זיי דאָך אַראָפגעברענגט, און פאַלק ישראל געהאַלפן — און כאַפנדיק דעם אָטעם, האט ער גענומען מוסרן: וואָס זענען מיר צו אַלדע גוטע יאָר, דערוואַקסענע מענטשן אָדער סמארקאטע חדר-יינגלעך? ! מען רייסט זיך ארום, מען פאַרט זיך אַריין אין די העלזער, אָט אָט, רייסט מען זיך אויס די שליופיעס, אוי-נער. ביים צווייטן און ווי נאָר חבר דוד זאָגט אָפ די דרשה, איז שוין אַלץ ערלעדיקט, פאַרגעסן און זעט נאָר די שמחה אויף זייערע קעפ? מען קושט זיך שוין אין די פיסקעלעך אַריין — און אַ דריי טוענדיק אויף שנעל אין אויער, רעדט ער ווייטער — מ'דאַרף דאָך שוין אַהיימגיין שלאָפן צו אַלדע שוואַרצע יאָר! און מיט וואָס האט מען אָפגעפּטרט דעם אָוונט? — ווערט ער מיר און זעצט זיך צוריק אויפן בענקל אַ צערר-דערטער, א בלאַסער.

— טשעסטנאָיע סלאָוואָ, וואו זאָוועי רעזאָן! — פאַטאָקעוועט אים דער „וויצע“, אַראָפשאַרנדיק די קרישקעס פון דער באָרד.

„פאָטערל“, דערזענדיק, אז דער שטורם איז ווידער אין דער לופטן, האט זיך אליין אָנגעכמורעט און גענומען „מאכן“ יעלות. א זעץ טוענ-דיק אינעם טיש, אַזש די גלעזער זענען אונטערגעשפרונגען, האט ער גע-נומען שרייען: שטיי זאָל זיין, אין טאַטנס טאַטן אַריין! איך וועל מער נישט דערלאָזן אייערע יידישע שטיק! איך בין פרעזידענט און אונטער אָפיציר פון דער פראַנצויזישער אַרמעע, איר הערט צו ניין! נאָך איין מאָל, אירט מאַכן די דאָזיקע מאשאן טריקס, שיק איך אייך אלע פראָמענע!

— מיסיע לע פרעזידאָן איז גערעכט! — זאָגט דער סעקרעטאר אי-בערגעשראָקן — אָט טו איך אָן די שליאַפּע און האָץ מיר א גוטן באָן סוואַר! פאַרגעמט זיך די „באָרד“ גאַנץ ערנסט אין וועג אַריין, איבערלאָזנדיק

די איבעריקע חברים שרייענדיקע איינער העכער פונעם צווייטן, מוסרנדיק דעם צעכעסטן פרעזידענט און אים אריינגעזאגט אזוי, "בשלום" און יושרדיק, אז דער אויבערשטער זאל שומר ומציל זיין.

איז געווארן טויט ברוגז, נישט חלילה, "פאטערל". באליידיקט האט זיך דוקא די "באָרד". ער האט פון זיך געבלאזן און דערמאנט נאך איינ-מאל, אז ד'איז אין א סך סאָסיעטעס און אין ערגעץ אזעלכע, "מאכערייקעס" נאך נישט געהערט און געזען. עס האט שוין געשמעקט מיט אן אמתער, "קאמאסטראפע", מען האט אפילו פאָרגעשלאָגן, אז מען זאל דעם גאנצן קאנצערט א וואָרף טאן און ד'רער אריין, אבי מען זאל זיך נישט האָבן ביי וואָס אַרומצורייסן, ווייל אָן דעם ביסל אויסטענהן און אַרומקריגן זיך ווי מאַרק ווייבער, האָט עס ביי די דאָזיקע יידן, רודה שלומניקעס נישט געקענט גיין. נישט אומזיסט האָבן זיי זיך גערופן, "פריינד פון שלום און יושר".

איז זיי אָבער געוואָרן נורגע און מען האָט געגענעצט אויף די שר-טערע ביוראָזיצונגען. דער קאסירער האָט געהאלטן אין סאמע מיט פון "מאָרט סעזאָן", נישט געהאט קיין "מאָנטלען" צו שניידן, אויסער דעם וואָס ער האָט טאקע געוואָלט האָבן די געלעגנהייט צו ווייזן דאָס ווייבל מיטן צעבליטן טעכטערל אויסגעפוצטערהייט, זיצן ביי א "קעס" פאַר-קויפן "ביעס". האָט ער גענומען איינטענהן און בעטן זיך ווי ביי אן אַנ-געברונזט קינד, וועלכעס וויל נישט עסן :

— איי, יידן, יידן, וואָס איר זענט ? נעכטי, וואָלט מען זיך פאַרט "סאָדינאָיעט" און דאָך עפעס אויסטראָיעט א שטיקל באַל, א קאנצערט, כ'ווייס וואָס ? זאל שוין זיין פאַר פאַלעסטינע א. ז. ו. א. ז. ו. ו. ביז די אָנגעכמורעטע קאָמיטעטיידן האָבן צוריק אָנגעהויבן שמייכלען און אַרויס-געוויזן א בענקשאפט, אז עס זאל זיך עפעס ווידער א "רודער טאָן" און גאט אליין — זעט אויס — האָט צוגעזען זייער צער.

דוד איז איינמאל געקומען צעלויפן א פאַרסאָפּעטער, א צעהיטער און גענומען דערציילן, אז ער האָט זיך — סלומשיינאָ פאָזאָקאָמעט מיט אן "אכטיסטקע", אזש פון "סאמאראָדנעס גאָסדאָרסן מאַרינסקין טיאָטר" פון פייטערבאָרג און זינגען זינגט זי אלץ אין דער וועלט : פראַנצויזישע "פיעסניעס", בעסער ווי די פאַריזער אַקטיאָרשטישעס, רוסישע זאָכן איינע אין דער וועלט און א קוק טוענדיק צום שמייכלדיקן פישל מיטן אָנגעצויגענעם שטובן-מאָלער — צוגעגעבן, אז זי זינגט אפילו דרעוונע יעוורייסקי שאַנסאָנס אויך . . . האָט ער זיך צעדרשנט, דערמאָנט זיין נס ביי דער ווייסל, די ליידין פון די יידישע קינדער-לעך, ביז ביז ער אין צוגעקומען, מען זאל אויסקלויבן א "ספעציאַלע" דעלעגאַציע צו גיין "אוסטראָיען מיט דער פיעוויצי, דעם קאנסער".

האָט אים פישל געטאָן א גאָס אָפּ מיט א קאלטן שפּריץ, זאָגנדיק : — ביי לייטנס פירט מען זיך, אז מען לאָרט איון די זינגערן אין דער אָרנאָמיזאציע און אזוי דערליידיקט מען דאָס עסק.

— איר מוזט מיינען, אז זי איז פון די דע ראָזיע, זי זאל צו אייך קומען ז פאַרדריסט עס דעם הייסן, "דעמאָקראַט" דוד.

דאָ האָט שוין דער חבר שפילפויגל די עולה נישט געקענט פאַר-טראָגן און א דריי טוענדיק אויף שנעל אין אויער האָט ער א זאָג געטאָן : — אזא יחסנטע איז זי דאָס אייער שרה שאָשע פון קייסערס טעאָטר, אז עס פאַסט איר נישט די די דע ראָזיע, וואָיאָן ס'געהערט א ביסל ? — האָט ער זיך געקאָכט און דער, "וויצע", וועלכען מען האָט קוים צוריקגע-ברענגט אין קאָמיטעט, האָט גענומען שמייכלען :

— אהא, פון דער זייפנבלאָז, פון איר מאכט מען דאָס אזא צימעס ? אָט פון דער גאַלע גאַרנישט. איך קען זי דאָך, די יחסנטע . . . פאַרדריסט עס דעם אינזשעניער. ער טוט אויס זיינע אַמעריקאַנער שפאַקולן און זאָגט אויף דייטש :

— דאָס וואָס דער הער וויצע פרעזידענט זאָגטע איז גאָנץ איינפאַכע סקאָנדאַל — און איידער ער האָט באַוויזן נאָך איינמאל אויס-צווישן די אויגן-לעזער, וואָס איז א סימן, אז ער גרייט זיך נאָך עפעס א שטאַרקערע באַמבע אויפצורייסן, איז אַרויס דאָס, "פאַטערל" מיט א שטאַרקן זעץ אין טיש :

— סילענס, א רוח אין טאַטנס טאַטן אריין, פאַרשטימט זאָלט איר אַלע ווערן !

האָט זיך דער סעקרעטאַר דערשראָקן.

— וואָיאָן מעסיע לע פרעזידאַן, וואָס טוט זיך מיט אייך ?

און נאָך איינמאל זענען אַלע געבליבן אָנגעצויגן ווי די הענער, נאָר זיך צו וואַרפן איינער אויפן צווייטן, אריינפאַרן זיך אין די העלזער, אויסגראַטשן די אויגן, א סוף, אן עק, טאקע ווי עס פאַסט פאַר מענטשן, וועלכע זוכן שלום און יושר . . .

און דעם, "סאָציאַליסט" מי און מאַטער, מיט זיינע הייסע פייערדיקע דרשות זענען אַוועק ווי ער אליין האָט זיך אויסגעדריקט, "איוו פוך ע פראַך", א תל געוואָרן פון אלץ און אלעמען. איז דאָך אָבער גאָט א פאַטער און קיינער ווייסט נישט דורך וועלכע וועגן ער שיקט די ישועה, האָט זיך עד סאינזשעניער פאַרגלומט א ניי טאָן צו דער זינגערין און קומען צוריק מיט אזא פזמון :

— איך האַאָבע מיט דיזע פראַן געשפראַכן און עס איז מיט איר קיינע געשעפטע צו מאַכען ז אויף וואָס דער, "וויצע" האָט מיט א נצחון-שמייכלע צוגעגעבן, גלעטנדיק די באָרד :

— יא זשע וואָס אוואָן סקאָזאַל, אז זי איז א גאַלע גאַרנישט, די

גאנצע זייפנבלאז אייערע — און „פאטערל“ שוין אליין נישט וויסנדיק, וואס פאר א שטעלונג אין דעם פארפלאנטערטן ענין אנצונעמען, האט דאך זיין פרעסטיזש געמוזט מיט עפעס וואס אונטערהאלטן, האט ער ארויסגעגעבן א באפעל, אז מען זאל מיט אים דער דאזיקער אפהאקן און קיינע עסקים מער נישט האבן!

איז עס אבער ביי אים ארויסגעקומען אזוי שלימולדיק און גראב, אז עס האט ארויסגערופן א שטורם פון פראטעסטן פארן באליידיקן דער זינגערנס נאמען אומזיסט, אומנישט, ביז זי האט מיט איינמאל נאך גע- נומען נושא חן זיין. און הערט נאכט ווונדער: דער קאמיטעט האט איינשטימיק באשלאסן — נישט חלילה און א נוטן אויסוידלען זיך — מען זאל יא מאכן מיט דער „קיווערלעכער“ זינגערן די אונטערנעמונג לטובת די עסטרייכיש-יידישע קינדערלעך. און ווי זאגט מען עס, אז עס גייט איינעם, קומט עס פון אלע זייטן: די „קיווערלעכער“ זינגערן האט זיך אליין בכבודה ובעצמה באוויזן אינעם קאמיטעט פון די רודף שלומניקעס.

„פאטערל“ מיט „סאציאליסט“ האבן זיך אויף פארבליבעט פון גליק. זיי זענען איר אקעגן געלאפן, געבויגן זיך אין דרייען, געדאנקט פארן גרויסן כבוד און דיטעריש געקוישט אין האנט. זי האט זיך גאנץ פיין באלעקט מיט די קאמפלימענטן און זיך באלד דערפילט היימיש ווי צווישן אלטע באקאנטע און איבערהויפט מיטן „סאציאליסט“, וועלכער האט זיך באמיט מיט זיין הארטן רוסישן פראנצויזיש פאר איר ארויסצוברענגען אלע איידעלע, קלוגע געדאנקען און געפילן, וואס ער האט זיך צוגעגרייט אין זכרון. ווי אויף להכעים, איז אלעס ביי אים ארויסגעקומען מיט גרייזן און פעלערן, ווי „מאן פאם“, „לא קאמיסער“, „לא קאנסער“ א.ו.וו. א.ו.וו. וואס האט דעם אנגעצויגענעם מאלער אונטערגעהויבן און גענומען שרייען:

— רייך יידיש צו אלדע שווארצע יאך!

דאס האט דער זינגערין אביסל פארדראסן. זי האט גענומען מאכן גרימאסן, אז זי פארשטייט נישט קיין „זשאנגאן“, נאך ווערנדיק א ביסעלע היימישער, האט זי אליין גאנץ נישט קשהדיק גענומען ריידן יידיש, אבער ספעציעל אזוי צעהרגעט די ווערטער, כדי עס זאל ארויסקומען מער אינ- טעליגענטיש...

איז אוועק א שמועס, נישט חלילה מכות דער אונטערנעמונג, פראג- דאס, זאל, בילעטן א. ד. גל, נאך נאך וועגן ליבע, מעטרעסעס, אוועק- ווארפן זיך, גטן, חתונות, פרייע ליבע, ביז זיי זענען אריין אין „געזאל- צענע“ אענקדאסן מיט וויצן, אין וועלכע עס האט זיך אויסגעצייכנט דער חבר דוד. ער האט געשיט ווי פון א געלעכערטן זאק מיט פושקיןס צוויי- דייטיקע חכמות. „פאטערל“ האט אויך עפעס וואס געהאט צו געבן פון זיין „רעזשימאן“ מיט פערנאנדעס רעפערטואר און זי אליין האט

אויך פארמאגט א היפישן באגאזש ניכל פה, אז דער אויבערשטער זאל שומד ומציל זיין.

דער חבר שפינער, נישט פארשטייענדיק קיין ווארט רוסיש, האט זיך געפילט אינגאנצן פרעמד און זיך צוגעדוקט צו דער „בארד“, וועלכער האט אויף דער „אכטיסטע“ געהאט סיי ווי דאס „אמתע הארץ“, האט ער זיך געפילט געוועלט פון דער פלוידעריי און „פוסטע רייד“, געקוועטשט זיך און געדרייט אין אלע זייטן ווי א פרומער ייד, וועלכער וויל נישט אויס- ריידן אינמיטן דאווענען. דרייט ער זיך:

— נו, איינע, אך — און געזוכט עפעס א מיטל די צייט איבערצו- קומען. ער האט אריינגערופן דאס ווייבל פונעם בופעט, זי זאל דערלאנגען טיי מיט קיכלעך און דוקא בלוז פאר זיך אליין און אפילו נישט פארן טייערן גאסט...

אבער ווען דאס טיירווייבל האט דערזען די זינגערן, האט זי זיך קוים געקענט איינהאלטן אום נישט אויסצושרייען:

— אוי, עס ווערט דאך מיר שוין נישט גוט! וואס טוט זי דא? !
און קוים זיך דערווארטנדיק, אז די ארטיסטע זאל אוועק, איז זי צוריק אריין כלומרשט פרעגן צו די טיי האט דעם „רבין“ געשמעקט, האט זי זיך גענומען קנאפן אין די באקן:

— מאמעלעצקו קרוין, איך קען זי דאך, די דאזיקע פאניושה. זי האט דאך געזונגען אין מיין מאנס „סאסיעטע“ אויף א בענעפיש פאר א חרבדיק ווייבל מיט א שווינדזיכטיקן יונגענמאן.

און נאכן דע-ציילן אים די מעשה, האט זי גענומען ווארענען די קא- מיטעט-יידן: ענק געמען אים דער פאנפענאדע צו מאכן א קאנצערט? זי איז די אמתע סחורה, וואס מען פרעגט אויף איר, מילא א קאנצערין איינע אין דער וועלט און זינגען זינגט זי ווי מיין לינקער אפצאס! און שוין שטייענדיק ביי איר גארמאשינקע מיטן טשייניק טיי, האט זי אלס נישט אויפגעהערט ווארענען. ענק דארפן מאכן אטאנסיאן! זי און כאטש עס איז די נבאים פון דער חברה נישט אנגעשטאנען צו הערן עצות פון עפעס א ווייבל פון טיי-בופעט, זאגט מען דאך, אז „א קאץ קען אויך קאליע מאכן“, האט עס טאקע גענומען נאך איינמאל גיין ווי מען זאגט „מיט דער פוטער אראפ“. די „בארד“ האט גענומען שמיכלען:

— יא זשע וואס אוואן סקאזאל, אז זי איז א גאלע גארנישט, די גאנצע זינגערן פון צארסקין „טיאטער“.
דער מאלער האט געארבעט מעשים מיטן פינגער אין אויער און „גע- דעקט“ דעם „סאציאליסט“:

— אידלאס איינער, וואס איך זענט! אנגעטשאקעט דאס א ביסל

מיט א זינגערין, נישט אנדערש נאך פון קיינסער ניקאלאס טעאטער אט די שרה שאשע ?

דער אינזשעניער האט עס געמאכט קורץ און שארף, און מיט א חריף נאָרנדיקן, "מי שבידך" זי געהייסן שיקן אויפן ריכטיקן אָרט . . . "פאָטערל" איז אינגאנצן געווען צעטומלט. געלאָצט מיט די אויגן אליין נישט וויסנדיק וואָס צו טאָן. אָבער דעם פרעזידענטישן פרעסטיזש געוואָלט מיט עפעס אַ שטאַרקע פראָזע אונטערהאַלטן, האָט אים אָבער דער שניידער אַרויסגענומען דאָס וואָרט פון מויל, אליין זייענדיק שוין גוט אין כעס. טשעסטנאָיע סלאָוואָ ! — האָט ער גענומען ביטערן — אויף מיין נאָמנות, עס איז שוין נישט איבערצוגעבן. אָנגערעדט האָט מען זיך אַ פולן בויך, און, "דאָראַנזשירט" אַ פרעמדן מענטש אויך און נישט גלאַט אַבי וועמען, נאָך אַן אַבראַזאָוועטע דאַמע, און ווידער גע- בליבן ביי וואָס ? ביי נאָרנישט ! און אויפהויבנדיק אַ טאָן העכער, האָט ער גענומען שרייען — איך זאָל אזוי לעבן, איר זענט ערנער ווי קליינע קינדער !

וואו זא וועי רעזאָן ! — איז אים, "פאָטערל" אַריין אין די רייד אַריין.

אָט די פרעזידענטישע פראָזע האָט דורך, וועלכער איז געזעסן אַ בלאַסער, אַ צערווערטער ווידער אויפגעלעבט. ער האָט זיך ממש אָנגע- כאַפט ווי אַ טרינקענדיקער אין אַ שטרוי און אַרויס נאָך אַמאָל מיט אַ פייערדיקער דרשה. אָבער כאַפנדיק אַ בליק אין דער זייט, און זעננדיק, ווי פישל טרייסלט זיך אַזש פון שטיקן אין זיך דאָס געלעכטער . . . האָט ער געענדערט דעם טאָן, אַראָפּ פון דער הויכער מליצה און גענומען שרייען, אַז ער וועט די גאַנצע, "אַבשעססיווע" אַ וואָרף טאָן אין ד'רערד אַביין מיטן קאַפּ, ווייל ער האָט עס שוין גענוג ! ער רייסט זיך איין דעם ספּאָדיק פאַר אַלעמען, זיין ווייב דערנייט אים די יאָרן. זי זאָגט, אַז ער וועט אַוועקפאַלן פון די כוחות, וועט אפילו קיין האָן נישט קרייען א.ז.וו. און האָבנדיק זיך גוט אָפּגערעדט פונעם האַרצן, ווידער גענומען בעטן, מען זאָל רחמנות האָבן אויף די, "ניעשטשאַסטנע אוסטרוסקע" קינדער- לעך, וועלכע, "ניטלער" האָט אַרויסגעטריבן און זיי, "וואַלנערן" זיך אַרום אָן אַ "טאַטן", אָן אַ "מאַמען". און אַ בלאַסער, אַ מיט שווייס באַגאַסער- נער, זיך געלאָזט כמעט פאַלן אויפן בענקל.

— בראַוואָ, בראַוואָ ! — האָט דער סעקרעטאַר גענומען באַגייסטערט אַפּלאַדירן.

"פאָטערל" איז ביז טרערן געווען גערירט און שטאַרק געדריקט דעם דערנער די האַנט.

דער שניידער האָט זיך האַרציק געפרייט — יידן זענען דאָך יידן — האָט ער געוואָלן און ווען מען וויל זיך, "סאָערינאָיען" פאַר אַ גוטער

זאָך און זאָל טאַקע זיין שלום ביי יידן — האָט ער גערעדט מיט אַזאָ גערירטקייט, אַז עס האָט זיך געדאַכט, אָט אַט וואַרפט ער זיך קישן און האַלזן אַלע איבעריקע קאָמיטעטיידן און סוף כל סוף באַשטעלט טיי מיט קיכלעך פאַר אַלעמען . . .

פישל, דער שטובן-מאַלער מיטן וויצע-פרעזידענט האָבן געלאַכט אין זייערע גלעזער אַריין, אָבער נישט געהאַט קיין האַרץ צו צעשטערן די שמחה. און נאָך איינמאָל איז אָנגענומען געוואָרן אַ ייִנשטיימיק, אַז מען זאָל דער מאַדאָם זייפּנבלאָז איבערגעבן איינצואַרדנען דעם קאַנצערט.

אָבער ווען דוד איז אַ באַגייסטערטער אַוועק צו איר דערציילן, אַז דער קאָמיטעט חלשט פשוט נאָך איר און יואָרט מיט אומגערודל, האָט זי אים אויפגענומען מיט אַן עכט פאַנישן, "פאַשאַל וואָן !" זי האָט פיינט די יידלאַקעס פונעם קאָמיטעט און זי גייט מער נישט צו זיי, נאָך באַשטעלט אַ ראַנדעוואָ אין אַ דויכער קאַפּע מיט, "געאָן" ליכט און רויטע פלושענע קאַנאַפּקעס, וווּ אַהין זי האָט מיטגענומען איר אַנסאַמבל, די פיאַניסטקע, אַן אַלטע, אָפּגעקומענע רוסישע אַריסטאָקראַטן מיט שיטערע ווייסע האָר, מיט וועלכער עס איז אויך מיטגעקומען דער וויאַלענטשעליסט, אַ קרענק- לעך דאָר יידל, וועלכער האָט צוליב חשיבות אויך מיטגעטראָגן דעם וויאַל- לאַנטשעל איינגעהילט אין אַ פאַרלאַטעטן, צעראַטענעם בנד, ער זאָל זיך חלילה נישט פאַרקילן . . .

פון דער סאַסיעטע, "רודף שלומניקעס" זענען געקומען נישט דער פרעזידענט, כאַטש ער האָט זיך געריסן ווי אַ קינד, וועלכן מען וויל נישט מיטנעמען אויף אַ שמחה, ווייל מען האָט פון אים חרפות בושות. ער האָט געטופעט מיט די פיס, געשריגן, אַז ער איז פרעזידענט, דערמאָנט, אַז ער איז אַ קאַפּראַל מיט אַ בענדל, ער וועט דאָס און יענץ טאָן, אפילו לויפן אין דער פרעפעקטור א.ד.גל. אָבער דוד האָט אים געזאָגט : זיין אין דער היים, ווייל דו וועסט פליען פון בענקל . . . ער האָט מיטגענומען דעם, "בוטיק", וועלכער האָט געברענגט דאָס ווייבל מיטן טעכטערל, "פאַזנאַקאַמען" זיי מיט דער, "קייזערלעכער" זינגערין און איבערהויפט ווייזן די שפּאַגל נייע פוטער מאַנטלען . . . עס איז צוליב חשיבות אויך מיטגעקומען דער שטיבן-מאַלער, ווייל די, "באָרד" איז דאָך געבליבן ביים זייניקן, אַז זי איז אַ גאַלע גאָרנישט.

דער פירער פון דער דעלעגאַציע און ראש המדברים איז נאָטירלעך געווען דוד, וועלכער האָט נאָך איינמאָל פאַרגעסן מכות דעם עצם ענין ביים דערזען דער, "אַכטיסטקע" און זיך צעפלוידערט פון פושקינס גע- זאַלצענע אַנעקדאָטן און דוקא אויף פראַנצויזיש און אַזוי געגרינגערט, אַז די אַרומיקע פראַנצויזישע געסט האָבן זיך גענומען אַרומקוקן. שפּילפויגלן

האָט עס אונטערנעהויבן און אויסבויערנדיק אין אויער, האָט ער, דריקענדיק שטיל, גענומען ביים

— פארמאכט ס'מויל, עס איז דאָך אַ חרפה פאר די פראנצויזן.

האָט זיך די זינגערין אָנגעצונדן און דוקא הויך אויף רוסיש גענומען שרייען — גאָט מיינער, וואָס איז דאָס פאר אַ פאָלק? — און שוין גע-וואָלט זיך אָפטרעגן. אַ נס, וואָס מען האָט זי ווי אַן אוצר, וועלכן מען וויל צוגעבענען אַריינגעכאפט צום חבר קליאַטשקע, טאקע אויפן בעלוויל און דאָרט דערליידיקט דאָס עסק.

דוד איז אַיין אין סאַמע ברען פון „דער זאָך“. די קליגע איבערגע-שפּיצטע פונעם קאָמיטעט האָבן אַ מאַך געטאָן: זאָל ער שוין מאַכן וואָס ער וויל, דער משוגענער, און ער האָט גענומען אַרומלויפן, געשמאַצט, גערעדט, געפלוידערט פאר פייער און וואסער, אפילו גענומען שאַפן אַ פרויען קאָמיטעט, געלאָפן צו דער פרעזידענטיכע, מיט וועלכער ער איז געווען אויף „דו“. . . . און אומבאַדינגט געוואָלט, זי זאָל אָנטיילנעמען און מיט איר אַרישן יחוס צוגעמישט מיט אירע באַציאונגען אין איר „סעמיסטווע“ פון זשאנדארמען און תּפּיס-ה־שומרים פאַרשטעלן די פראַנ-צויזישע אויטאָריטעטן. . . .

זי האָט אים געשיקט אויפן ריכטיקן אָרט. . . . זי האָט שוין גענוג — האָט זי געזאָגט — אַ מאַן פון די לאַנגע נעז. . . . דאָרף זי נאָך אַריין אין אַ יידישער סאַסיעטע. נאָך דאָס פעלט איר. איר אַלטער פעטער, דער בריי-נאַרע אין רעטרעט פון וועלכן זי וואָרט אַ שטיקל ירושה, זאָל זיך דאָס דערוויסן. . . .

האָט דוד געוואָלט אַריינשלעפּן זיין אייגענער פּלּאניטעט, האָט זי אויס-געבייטלט צו זיין קאַפּ, הענט און פיס, לייב און לעבן דאָס גאַנצע ביטער-האַרץ אירס. . . . און באין ברירה געבליבן ביים „בוטיקס“ צוויי נשים מיט וועלכע ער האָט געדונגען אַ זאָל אין די הויכע קאַרטיעס פון „וואַנ-דאָם“, מיטגענומען דאָס מאַל דעם פרעזידענט אונטערצושרייבן און האָבנדיק אַ געלעגנהייט צו חתמנען אונטער אַפיציר פון דער פראַנצויז-זישער אַרמעע, האָט „פאַטע-ל“ מוחל געווען אַלע חרפות און בושות, וואָס ער האָט פון דודן אויסצושטיין.

עס האָט זיך געטאָן אויף טיש און בענק. דוד האָט שוין געהאַט „אויף דער האַנט“ דעם גאַנצן בענעפּיס פונעם „קאַנסער“, אויף וועלכן דער שטובן-מאַלער האָט זיך פאַרגלויבט צו חזק, אַז פונעם אויסרעכענען די בילעטן ביזן פאַרקויפן, איז אַ גרויסער מהלך. . . . האָט דוד גענומען אויפּווייזן זיכער ווי גאָלד, אַז דער אויספאַרקויף איז אַ פּולשטענדיק גע-זיכערטער, אַ וואָסערע גרויסע פערזענלעכקייטן האָבן אַלץ צוגעזאָגט „ניעפּרימיענע“ קומען אויפן „קאַנסער“, אויסער די אַלע שפּייז-געוועלכלעך

וועלכע וועלן פאַרקויפן די „ביעס“. אַ קלייניקייט, וועלכן מענטשן טוט עס נישט אַ ציפּ ביים האַרצן, ווען עס גייט צו טאָן עפּעס לטובת קינדער. . . . זענען אָבער צוריקגעקומען די אַרויסגעשיקטע שליחים מיטן ביסל „ביעס“ און יעדער איינער האָט פון זיין פעקל כמעט נאָך נישט געהאַט „גערירט“, ווייל וועלכן ייד מען האָט פאַרגעלייגט — האָבן די פאַרקויפער דערציילט — האָט ער געענטפערט, אַז נאָר וואָס האָט ער גענומען ביי אַ צווייטן. . . . און נישט עס האָט זיך אָנגעהויבן און נישט עס האָט זיך אויסגעלאָזט. . . . איינער האָט באַקומען אַט אַזאַ קבלת פנים זי וואָס, שוין ווידער בילעטן? ! מיר האָבן דאָך שוין פּולע קעשענעס מיט קאַנצערטן און בעלער. גייט אייך געוונטערהייט און האַסט נישט קיין טשייניק !

אַ דריטער גאָר האָט געזאָגט, אַז אַלע סאַסיעטעס געבענען צו דאָס געלט ! אַלמאַי קען ער אַזאַ פרעזידענט, וועלכער איז זשיסטעמאַ זיינס אַ געוועזענער פשיאַטשעל, האָט ער אַ „מעטרעס“ מיט אַ „וואַיטיר“. נ, אַדרבא, פון וואָנען האָט ער גענומען געלט אויף דעם אַלעמען, אַט דער לאַטעק, אויב נישט באַגנבעט די „קעס“ פון דער סאַסיעטע? — און טאקע צוליב דעם, האָט דער קליינער ייד, אויסגעפירט פאר דעם שליח פון די קעמפער פאַרן שלום און גערעכטיקייט — קויה איך נישט קיין בילעטן פּר י נ צ י פ י ע ל.

נאָך איינער האָט געשילדערט מיט וואָסערע בליקן, עס באַגעגענען אים געוויסע יידן, וועלכע ער לייגט פאַר צו קויפן בילעטן :

— זיי רעדן גאָרנישט, נאָר זיי מאַכן דיר אַזאַ גרימאַסע, אַז הענט און פיס פאַלן אוועק און עס ווילט זיך אַ וואָרף טאָן דאָס פעקל ער-גע-ווי אין רינשטאָק און מער די דאָזיקע יידנס פנימער נישט אָנצוקוקן. . . . נאָך אַט אַזעלכע „פריילעכע“ בשורות און „גאָלדענע“ פּדיונות איז אַלע אינעם קאָמיטעט געוואָרן קאַלעמוטנע אויפן האַרצן און דאָס ביטערניש האָט מען ווידער גענומען אויסבייטלען איינער צום צווייטנס קאַפּ, הענט און פיס, לייב און לעבן: צו וואָס צו ווען מען האָט גאַנגעדאַרפט דאָס גאַנצע אָנשיקעניש מיטן קאַנצערט? ווי אַזוי וועט מען גאָר אַרויסקריכן פון דער בלאַטע. געלט שוין אַריינגעבראַקט, בילעטן געדרוקט, אַפּישן מיט מעלדונגען געגעבן, אַ חוץ וואָס מען וועט קאַמפּראַמיטירן דעם גאַמען פון דער סאַסיעטע, „פריינט פון שלום און יושר“ א. ז. ו. א. ז. ו. זענען געווען די מאַטיוון פון דער נייער סעריע קריגערייען און אַרומרייסן זיך אויף די ביוראָזיצונגען, וועלכע עס איז איבעריק צו באַשרייבן, ווייל איר קענט זי שוין געוויסן פון אויסנווייניק. . . .

מאַכט זיך אָבער אַ מעשה: עס קומען עטלעכע יידן סוחרים פון דער פראַווינץ און בעטן זיך, מען זאָל זיי פאַרקויפן בילעטן אויפן באַ פאַרשטייענדיקן באַל פאַר די אומגליקלעכע יידישע קינדערלעך, פון

האָט עס אונטערגעהויבן און אויסבויערנדיק אין אויער, האָט ער, דריקענדיק שטיל, גענומען ביים

— פארמאכט ס'מיל, עס איז דאָך אַ חרפה פאר די פראנצויזן.

האָט זיך די זינגערין אָנגעצונדן און דוקא הויך אויף רוסיש גענומען שרייען — נאָט מיינער, וואָס איז דאָס פאר אַ פאָלק? — און שוין גע-וואָלט זיך אָפטרעגן. אַ נס, וואָס מען האָט זי ווי אַן אוצר, וועלכן מען וויל צוגעבענען אַריינגעכאפט צום חבר קליאַטשקע, טאקע אויפן בעלוויל און דאָרט דערליידיקט דאָס עסק.

דוד איז אַ ייִן אין סאַמע ברען פון „דער זאָך“. די קליגע איבערגע-שפּיצטע פונעם קאָמיטעט האָבן אַ מאַך געטאָן: זאָל ער שוין מאַכן וואָס ער וויל, דע-משונענער, און ער האָט גענומען אַרומלויפן, געשמאַיט, גערעדט, געפלוידערט פאר פייער און וואַסער, אפילו גענומען שאַפן אַ פרויען קאָמיטעט, געלאָפן צו דער פרעזידענט, מיט וועלכער ער איז געווען אויף „דו“. . . . און אומבאדינגט געוואָלט, זי זאָל אָנטיילנעמען און מיט איר אַרײַן יחוס צוגעמישט מיט אירע באַציאונגען אין איר „סעמיסטווע“ פון זשאנדארמען און תפיסה-שומרים פאַרשטעלן די פראַנ-צויזישע אויטאָריטעטן. . . .

זי האָט אים געשיקט אויפן ריכטיקן אָרט. . . . זי האָט שוין גענוג — האָט זי געזאָגט — אַ מאַן פון די לאַנגע נעז. . . . דאָרף זי נאָך אַריין אין אַ יידישער סאַסיעטע. נאָך דאָס פעלט איר. איר אַלטער פעטער, דער ברי-נאָדיע אין רעטרעט פון וועלכן זי וואָרט אַ שטיקל ירושה, זאָל זיך דאָס דערוויסן. . . .

האָט דוד געוואָלט אַריינשלעפן זיין אייגענער פלוניתטע, האָט זי אויס-געבייטלט צו זיין קאַפּ, הענט און פיס, לייב און לעבן דאָס גאַנצע ביטער-האַרץ אירס. . . . און באַין ברירה געבליבן ביים „בוטיקס“ צוויי נשים מיט וועלכע ער האָט געדונגען אַ זאָל אין די הויכע קאַרטיעס פון „וואַג-דאָס“, מיטגענומען דאָס מאָל דעם פרעזידענט אונטערצושרייבן און האָבנדיק אַ געלעגנהייט צו חתמענען אונטער אַפיציר פון דער פראנצויז-זישער אַרמעע, האָט „פאַטע-ל“ מוחל געווען אַלע חרפות און בושות, וואָס ער האָט פון דודן אויסצושטיין.

עס האָט זיך געטאָן אויף טיש און בענק. דוד האָט שוין געהאַט „אויף דער האַנט“ דעם גאַנצן בענעפּיס פונעם „קאַנסער“, אויף וועלכן דער שטובן-מאַלער האָט זיך פאַרגלויסט צו חוזק, אַז פונעם אויסרעכענען די בילעטן ביזן פאַרקויפן, איז אַ גרויסער מהלך. . . . האָט דוד גענומען אויפוויוון זיכער ווי גאָלד, אַז דער אויספאַרקויף איז אַ פולשטענדיק גע-זיכערטער, אַ וואַסערע גרויסע פערזענלעכקייטן האָבן אַלץ צוגעזאָגט „ניעפרימענע“ קומען אויפן „קאַנסער“, אויסער די אַלע שפּייז-געוועלכלעך

וועלכע זיי האָבן געלייענט אין די צייטונגען, וואָס די באַוווּסטע סאַסיעטע „רוּדף שלום“ אָרדנט איין.

האָבן די קאָמיטעטיידן ווידער גענומען שמייכלען און דודן האָט עס אַ ריס געטאָן. ער האָט שוין פאַרויסגעזען, אַז עס וועט נאָך פעלן בילעטן און גאַנץ ערנסט גענומען באַדויערן, פאַרוואָס מען האָט נישט געדונגען דעם גרויסן זאָל פון „מיטאָליטע“. אַזאָ אַנדריסעניש האָט ער פלוצים דערזען קומען מיט די עטלעכע פאַרקויפטע „ביעס“ פאַר די פראַווינצער סוחרים. . . . און נאָך מער גענומען זיך היצן, אַרומלויפן, געטיילט ביי-לעטן די רעדאַקטאָרן פון די יידישע צייטונגען, זייערע מיטאַרבעטער, זייערע געליבטע און אפילו די דנסטמיידלעך מיט די שיק-יינגלעך. אַ מערכה, וואָס די קאָנסערווירן-האַבן געזאָגט, אַז זיי וועלן נישט פאַרשטיין וואָס מען וועט דאָרט היידן אין זינגען, ווען נישט וואָלטן זיי מיט פאַרגעניגן געקומען. . . .

אַט אַזאָ פראַפאַגאַנדע האָט עס דוד געמאַכט אַרום דעם „קאַנסער“ פאַר די נייעשטלאַסטע אַווסטרוסקע יידישע קינדערלעך, וועלכע „ניטלער“ האָט אַרויסגעטריבן און זייערע סטראדאניעס דאַרפן אַלע פילן ביזן טיפסטן „אַכצן“ האָט ער געשריבן צו זיינע אַלע באַקאַנטע, אַריינלייגנדיק בילעטן פאַר זייערע ווייבער און קינדער און אפילו פאַר די יונגע לייטלעך, וועלכע שדכנען זיך צו זייערע אונטערוואַקסנדיקע מיידלעך. אַ חוץ דעם וואָס ע-איז אַליין אַרומגעלאָפן אין די הייזער ווי אַ קליינשטעטלדיקער מהותו, טענהדיק: איך מאַך חתונה אַ טאַכטער, זעט איר זאָלט מיר נישט פאַרשעמען און קומען אויף דער שמחה. . . . און די איבריגע קאָמיטעט-מיטגלידער, כאָטש זיי האָבן געזאָגט, אַז זיי „מאַכן זיך אַ צימעס“, האָט עס זיי גענוג געוואָרפן אין קרחת פון היץ און קעלט און ספקות פון „זיין און נישט זיין“.

אויף די בעטן ליגנדיק גאַנצע שלאָפלאָזע נעכט און קלערן „צו וועט-מען אַרויסקריכן פון דעם עסק מיט גאַנצע ביינער, אָדער מען וועט כאַפן אַזאָ וויסטע מפלה, און אזוי זיך פאַרשוואַרצן דאָס פנים און פאַר קיין מענטש זיך שוין נישט קענען ווייזן. . . . אוי גאַטעניו — האָט יעדער איינער פון זיי תפילה געטאָן אין האַרצן — ווי האַלט מען שוין כאָטש איין שעה שפעטער. . . . נאָכן קאַנצערט. . . . און פאַר די ווייבער נישט געוואָלט אויסזאָגן דעם אמת פאַר וואָס זיי קענען נישט איינשלאָפן, ווייל זיי וואָלטן באַקומען אַ „סופלעמאַן“, אַן אויסבייטלען צו זייערע קעפּ דאָס פאַרגאַלעסיקן די היים, דאָס ווייב און קינדער, די קרעמ-לעך מיט די פרנסות, אַוועקלויפנדיק יעדן אויף דער נאַכט אין סאַסיעטע, אַרומרייסן זיך און אַהיימקומען אויפגערענטע-הייט, נישט געבנדיק דעם ווייב אפילו קיין גלייך וואָרט און קיינמאַל נישט קיין צייט אויסצוהערן אַ קינדס „לעסאָן“, צו העלפן מאַכן די „דעוואַר“ און אַז. וו. א. א. וו.,

וועלכע וועלן פארקויפן די „ביעס“. א קלייניקייט, וועלכן מענטשן טוט
עס נישט א ציפ ביים הארצן, ווען עס גייט צו טאן עפעס לטובת קינדער...
זענען אבער צוריקגעקומען די ארויסגעשיקטע שליחים מיטן ביסל
„ביעס“ און יעדער איינער האט פון זיין פעקל כמעט נאך נישט געהאט
„גערירט“, ווייל וועלכן ייד מען האט פארגעלייגט — האבן די פארקויפער
דערציילט — האט ער געענטפערט, אז נאך וואס האט ער גענומען ביי
א צווייטן... און נישט עס האט זיך אנגעהויבן און ינשט עס האט זיך
אויסגעלאזט... איינער האט באקומען אט אזא קבלת פנים זי וואס, שוין
וויידער בילעטן? ! מיר האבן דאך שוין פולע קעשענעס מיט קאנצערטן
און בעלער. גייט אייך געזונטערהייט און האקט נישט קיין טשייניק !

א דריטער נאך האט געזאגט, אז אלע סאסייעטעס גנבענען צו דאס
געלט ! אלמאי קען ער אזא פרעזידענט, וועלכער איז זשיסטעמא זיינס
א געוועזענער פשיאטשעל, האט ער א „מעטרעס“ מיט א „וואיטור“. נו,
אדרבא, פון וואנען האט ער גענומען געלט אויף דעם אלעמען, אט דער
לאטעק, אויב נישט באגנבעט די „קעס“ פון דער סאסייעטע ? — און
טאקע צוליב דעם, האט דער קליינער ייד, אויסגעפירט פאר דעם שליח
פון די קעמפער פארן שלום און גערעכטיקייט — קויה איך נישט קיין
בילעטן פ ר י נ צ י פ י ע ל.

נאך איינער האט געשילדערט מיט וואסערע בליקן, עס באגעגענען
אים געוויסע יידן, וועלכע ער לייגט פאר צו קויפן בילעטן :

— זיי רעדן גארנישט, נאך זיי מאכן דיר אזא גרימאסע, אז הענט און
פיס פאלן אוועק און עס ווילט זיך א ווארף טאן דאס פעקל ערגעץ ווי
אין רינשטאק און מער די דאזיקע יידנס פנימער נישט אנצוקוקן...
נאך אט אזעלכע „פריילעכע“ בשורות און „גאלדענע“ פדיונות איז אלע
אינעם קאמיטעט געווארן קאלעמוטנע אויפן הארצן און דאס ביטערניש
האט מען ווידער גענומען אויסבייטלען איינער צום צווייטנס קאפ, הענט
און פיס, לייב און לעבן : צו וואס צו ווען מען האט גארנעדארפט דאס
גאנצע אנשיקעניש מיטן קאנצערט ? ווי אזוי וועט מען נאך ארויסקריכן
פון דער בלאטע. געלט שוין אריינגעבראקט, בילעטן געדרוקט, אפישן מיט
מעלדונגען געגעבן, א חוץ וואס מען וועט קאמפראמיטירן דעם נאמען פון
דער סאסייעטע, „פריינט פון שלום און יושר“ א. ז. ו. א. ז. ו. זענען געווען
די מאטיוון פון דער נייער סעריע קריגערייען און ארומרייסן זיך אויף
די ביוראזיצונגען, וועלכע עס איז איבעריק צו באשרייבן, ווייל איר קענט
זי שוין געוויס פון אויסנווייניק...

מאכט זיך אבער א מעשה : עס קומען עטלעכע יידן סוחרים פון דער
פראווינץ און בעטן זיך, מען זאל זיי פארקויפן בילעטן אויפן בא-
פארשטייענדיקן באל פאר די אומגליקלעכע יידישע קינדערלעך, פון

נאך הויז, מען לויפט, מען דרולעוועט ווי א צעוילדעוועט פערד...
האבן די ווייבער ווערע שטענדיק געהאט צוגעגרייט אט דעם מענה לשון
פאר זייערע מענער פונעם „רודף שלום“ קאמיטעט.

* * *

אין שלימול ווי אהין גייסטו אין א גאס רעגן, אז עס איז אן עברה
אפילו א הינט ארויסצולאזן, אויב נישט אויפן קאנצערט פון דער סאסייעטע
קעמפער פאר שלום און גערעכטיקייט ?

און דוד, וועלכער איז געקומען יענעם אונט צעלויפן דער ערשטער
אפזוכן דעם מקום אינעם לאבירינט פון די צענדליקער זאלן און זאלעכע
לעך פון פלעיעל-שאפען האט געמיינט, אז אזוי ווי ער ברענגט נאך ארויס
פונעם מויל „סאסייעטע קעמפער פאר שלום און גערעכטיקייט“, אזוי דער-
פרייען זיך אלע פונעם דירעקטאר ביזן לעצטן „פארטייע“ : — אהא, מיר
ווייסן, מיר האבן עס אין אלע צייטונגען געלייענט, אדרבא, קום זאג נאך,
וועלן מיר דיר צוטראגן פונעם שענסטן און בעסטן א. ד. גל, האט ער
נאך באגעגנט א קאלטע גלייכגילטיקייט און אפילו ביטול מיט חוזה ווי
זיי וואלטן געזאגט : „סאסייעטע, קעמפער פאר שלום און גערעכטיקייט !“
מיר האבן עס קיינמאל נישט געהערט פון אזא מאכערייקע, האט עס דעם
„דעמאקראט“ אונטערגעטראגן און ער האט גענומען יאגן דעם צעחמטן
„פאטערל“ :

— גיי, פרעזידענט מיינער — צוגעבנדיק דערביי א דריי גארנדיקן,
עכט פאנישן מי שפירך — גיי, בינסט דאך א פראנצויז מיט בענדלעך...
זיך אויס דעם זאל און ווי האבן זיי באגראבן אונזער „אביאולעניע“ —
האט ער אזוי לאנג געשריגן ביז דאס „פאטערל“ האט קוים מיט צרות
געפונען ערגעץ אין א ווינקל ווי פארשעמט פון די גרויסע גאוהדיקע
אפישן פון קאנצערטן מיט די נעמען פון פאדערעווסקי, שאפען, מא-
צארט, פאגאניני, קובעליק און אנדערע.

און ווען ביידע צוזאמען האבן אויסגעזוכט דעם מקום, וואס די סא-
סייעטע האט אפגעדרונגען און געעפנט די מיר פונעם זאלעכל, האט עס
אויסגעזען, ווי זיי וואלטן וועמען פון שלאף אויפגעוועקט און ער בייזערט
זיך : וואס האקט איר א טשייניק מיט א קאנצערט ?

דער שטובן-מאלער האט געענטערט אין אויער און גערעדט מיט גאל :
„וואס האקט, וואס איר זענט — אין לאנקרי צו אויפן בעלוויל האט
אייך נישט געפאסט ?“

דער סעקרעטאר אינעם גונטיקדיקן אנצוג מיטן צוברייטן „פא קאל“
און שלעכט פארבוגדענעם קראוואט, וועלכע זענען אים ביידע ארומגעפארן
איבערן האלדז-זעלדאן שלימולדיק, האט געפילט ווי די סאסייעטע-היץ
נעמט שטייגן אין דער לופט און באמיט זיך מיט עפעס וואס צו העלפן,
לאונדיק אין א זיט די פלוצלינגע זיינע, וועלכע ער האט איינגערעדט, אז

זי וועט דאָ זיין אַ שיינע, בכבודיקע מחתנתמע און צום סוף האָט זיך
 קיינער אויף איר נישט אומגעקומען מען האָט זיך בעסער פאַרנומען מיט
 „בוטיקס“ ווייב און טעכטער, וועלכע זענען געשטאנען אַינסמיט צו איר
 האָניג און עסיג, באַהאַנגען און באַשלייערען, אַ שטיינער מען וואָלט זיי
 אַרפֿאַגעטמען פֿון אַן אויסשטעלונג. דוד מיטן פרעזידענט-האַבן יאָקום
 אַרומגעפֿונען דאָס קעסל, וווּ זיי אַרומצוגען שטייכלען און פֿאַר
 קויפֿן „כיעס“.

די „באָרד“ איז זיך געקומען מיטן ווייב און שווער און מיט נאָך
 עטלעכע ווייבער. אלע אויסגעשטראַלעטע מיט פֿאַרשנידענע פֿיסטעלעך,
 נישט ענטפֿערנדיק אפֿילו אויפֿן „נוטן אָונט“, וואָס מען האָט זיי צוגע-
 טראָגן און זיך ברייט אַרומגעזעצט אין די טיפֿע פֿלרשענע פֿאַטעלען פֿון
 האָט עס דעם מאָלער געקערענט.

אַ פייער זוכט עס ! זעט נאָך ווי דאָס האָט זיך ברייט צעזעצט
 ווי גרויסאַרטיקע מחתנתמעס, דאָס זאָל כאַטש עפעס צוהעלפֿן, אויפֿגעמען
 אַ מענטש, אָנווייזן די פֿלעצער. גאַרנישט, ווי זיי וואָלטן זיך מיט דעם
 גאַרנישט אָנגעקערט.

דער אינזשעניער האָט געזאָגט עטלעכע שאַרפע ווערטער אויף דייטש,
 צוגעזאָלצן מיט רוסיש און זיך אָפֿגעטראָגן אין אַ זייט.
 אַממיינסטן האָבן געשוויצט דוד מיטן „פֿאַטערל“, וועלכן ער האָט
 קיין מינוט רו נישט צוגעלאָזן, געיאָגט :

זי גיי, נעם אויף אַ מענטש. זאָג „באָן זשור“, ווייז אַ שטייכל, זאָג
 אַ דאַנק פֿאַרן קומען. גיי, ווייל אַט פֿליסט פֿונעם בענקל.

און דאָס „פֿאַטערל“ איז געלאָפֿן געשוויצט, געשמייכלט, אָנגעפֿירט, די
 געסט צו די פֿלעצער, געבויגן זיך אין דרייען, געדאַנקט פֿאַרן קומען און
 קוקנדיק זיך אַלעמאָל צו דוד שטייט אים נישט פֿון הינטן.

ביסלעכווייז זענען זיך דאָר צענויפֿגעקומען עטלעכע מנינים, געסט
 און צעזעצט זיך אין די פֿאַרשלאָפֿענע שטילן. די קאָמוניסט-מנטלדיכער
 האָבן זיך אַביסל באַרואיקט. זיי זענען שוין באַשטאַנען. זאָג זיין אַ כּוונת,
 אַבי נישט צו פֿאַרשוואַרצן דאָס פֿנים מיט אַ דורכפֿאַל.

די ינגערין איז אַריס פֿון דער טאַקסי אינגעוועלט אין אַ צו-ברייטן
 און צו לאַנגען פֿוטער מאַנטל און רויט איז זי געווען ווי אַ קליינשטעטלדיק
 ווייכל, קומענדיק פֿון מרחץ.

דער „פֿאַטערל“ מיטן „סאַציאַליסט“ זענען איר צוגעגאנגען געלאָפֿן זיך
 געבויגן אין דרייען, געקושט אין האַנט היטעריש און באַגלייט מיט אונטער
 די קוליסן און צוריקגענדיק, זיך אַוועקגעזעצט מיט זיין אייגענעם קאָפּ
 מעט-מיטלדער אין די זייטעס „פֿאַטערל“, וואָס האָט אָנגעזאָגט
 מחתנים נעמען אויך פֿאַרזוכן אַ שטייכל לעסער פֿון צווייטעם פֿאַרזאָג

טעאָטער האָט גאַרנישט קשהדיק געזונגען עטלעכע נומערן פֿראַנצויזישע
 רוסישע און אפֿילו העברעאישע לידער. מען האָט איר אַפֿלאָדירט און
 ביים אַנטדאַקט איז „פֿאַטערל“ מיטן „סאַציאַליסט“ ווידער געלאָפֿן זי
 קושן אין האַנט און דאַנקען פֿאַרן גוט זינגען, אזוי אז דער פֿאַרשויין מיט
 דער גרויסער ליסינע און ווייסן שאַליקל, וועלכער איז פֿון דער „אַכטיסטקע“
 נישט אָפֿגעטרעטן, האָט עס מיט אייפֿערזוכט אויפֿגעקאָכט און ער האָט
 גענומען מאַכן אַ סצענע אויף רוסיש. זי האָט אים אָבער באלד אַוועק-
 געזעצט מיט אַן עכט פֿאַנישן „מי שבידך“, ער זאָל זיך נישט מישן, הייסט
 עס, אין אירע עסקים.

דער וואָלאַנטשעליסט, וועמען דאָס ווייסע אָנגעקראַכמאַלעטע העמד
 איז געבעך צופֿיל אַרומגעקראַכן פֿונעם צעקנייטשטן פֿראַק, האָט גאַנץ
 נישט קשהדיק געשפּילט עטלעכע נומערן און די קאָמיטעטיידן, וועלכע
 זענען אָנגעקומען אין אַ שטימונג, ווי זיי וואָלטן געווען אין אַ שפּיטאָל,
 וווּ אַ קרובה דאַרף געלעגן ווערן מיט אַ ממזר, וועלכעס מען דאַרף ערגעץ
 באַגראָבן, עס זאָל קיין חרפות ובושות נישט אָנטאָן, האָבן זיך דערפֿילט,
 אז זיי זענען דאָך אויף אַ שטייכל שמחה. . . פֿאַר זייער צער און שווערער
 מי און מאַטערניש דאָך דערלעבט אַ שטייכל נחת און זיך גענומען אַרומ-
 קוקן צו מען זעט נישט עפעס אַ רעדאַקטאָר פֿון אַ צייטונג אָדער כאַטש אַ
 רעפֿאָרטער מיטן שרייב געצייג, נאָטירנדיק דאָס ביסל גליק צו דע-ציילן
 פֿאַר דער גאַנצער וועלט. . . אָבער קיין איינער פֿון זיי האָבן אפֿילו
 נישט באַווייליקט צו קומען, אַבי מען האָט צעטיילט אומזיסט, אומנישט
 בילעטן. . . האָט עס דעם שטובן-מאָלער געקערענט.

און אפֿשר טאָר מען טאַקע נישט מתרעם זיין אויף גאָטס דרכים.
 מסתמא ווייסט ער וואָס ער טוט, ווייל צום שליסל האָט נאָך געפֿעלט, אז
 די „וועלט“ מענטשן זאָלן וויסן און רעדן פֿון די חרפות און בושות, וועלכע
 האָבן זיך אָנגעהויבן אַט אזוי אַרום.

דער חבר פישל האָט צוגעגרייט אַ יידישע דרשה צו האַלטן פֿאַר די
 לעצטע נומערן, אזוי און אזוי. דערציילן דעם עולם די צילן און אויפֿגאַבן
 פֿון דער חברה, געבן צו פֿאַרשטיין די באַדייטונג פֿון שלום און ווי נויטיק
 עס דאַרף זיין ביי מענטשן דאָס ביסל יושר א. א. ו. א. א. וו. האָט זיך
 אָבער דער „סאַציאַליסט“, דוד איינגעשפּאַרט, אז אין אזא „גרויסאַרטיקן
 זאָל“ פֿאַר אַזעלכע „אַבראַזאָוועטע“ געסט „פֿאַסט“ נישט צו רעדן אויף
 „זשאַנגאָל“, נאָר ער האָט אָנגעשריבן אַ מגילה אויף רוסיש און אַליין
 איבערגעזעצט אויף זיין געהרגעטן פֿראַנצויזיש, געגעבן „פֿאַטערל“ זאָל
 ליינען פֿאַרן הויך געשעצטן פּובליקום. אַ דאַנק, הייסט עס פֿאַרן קומען,
 מיט איידעלע הויכע ווערטער און אָנגעזאָגט דעם פרעזידענט, ער זאָל
 לָמען השם קיין איין וואָרט פֿון זיין פרעזידענטישער חכמה נישט צוגעבן.
 אַ שטיינער מען זאָגט אָן אַ שלעכט קינד : זאָלסט נישט רירן, נישט

שלעפן קיין קאזעס פון דער נאָז און נישט אָנרירן דאָס געפּעס, ווייל
דו וועסט כאַפּן דעם אמתן באַגראַב . . .

נו, מיינט איר, אז „פּאַטערל“ האָט געפּאַלגט ? א נעכטיקער טאָג !
פריער קוים מיט צרות זיך אויסגעפּלאַנטערט פון דודס מגילה און נישט
געוואָלט אַראָפּ פון די „ברעטער“ און די קאָמיטעט-לייט, זיצנדיק אין זאָל
האָט עס אונטערגעהויבן און מיט אַנגסט נאָכגעהערט און נאָכגעקוקט דעם
פרעזידענט, ווי מען קוקט נאָך אַ קינד, וועלכער האָט זיך גענומען קלעטערן
און אַט אַט, דאַכט זיך, פאַלט ער אַראָפּ און צעברעכט זיך האַלז און נאָס.
ווי אומגעדולדיק די איבעריקע קאָמיטעט-לייט זענען נישט געווען,
האָט זיך „פּאַטערל“ דוקא נישט געאיילט, גענומען זיך אַפּרעכענען מיט
זיי פון די ברעטער אַראָפּ, ווי מען זאָגט אויף קליין געלט איבערגעחזרט
די מעשה מיט די יידישע סיכלעך און דאָס באַליידיקן זיין ווייב און רע-
דנדיק פון זיין פּלוגיטעט, האָט ער געמוזט דערציילן ווי זיי
בויקערן זיך אין דערהיים צוליב דער סאָסיעטע מיט די יידלאַקעס
וואו אַהין ער איז אַריין אלס פרעזידענט, אַ דאַנק זיין קאַפּאַל-
ראַנגע און אַזוי אַרום אויך שוין דערציילט דעם גאַנצן יחוס
זיינעם : די שוואַגערס, די זשאַנדארמען און שומרים אין די תּפּיסות.
חכמות פונעם אַלטן פעטער דעם בריגאדיע אין „רעטרעט“. און האַלטנדיק
ביי זשאַנדארמען האָט ער זיך אַ לאַז געטאָן מיט זיין פאַרגאַנגענהייט
אינעם „רעזשימאַנט“ ווי אַזוי ער האָט באַקומען דאָס „בענדל“ און גע-
וואָרן אונטער אַפיציר, נישט פאַרגעסנדיק צוצוגעבן זיינע סוקצעסן ביי
די דאָרפישע שיקסעס צוגעזאַלצן מיט פּערנאַנדעלס חכמות פון זיינע
זעלנער פילמען א. ז. ו. א. ז. ו. ו.

דעם ערשטן „דאַנק“ נאָך דער הערלעכער גייסטרייכער דרשה, האָט
ער געכאַפּט פון דער „קייזערלעכער אַכטיסטקע“ :

אַ הילכיקער „אידאָט“ האָט זיך פון איר געטאָן אַ רויס אַרויס, אז
דעם פרעזידענט איז געוואָרן פינסטער פאַר די אויגן און ער האָט נישט
געוויסט וואו זיך אַהינצוטאָן און זי האָט נישט אויפגעהערט צו גוואַלדעווען :
— אזא פּערד, אזא אייזל שיקט מען אַרויף דרשהנען. ער האָט איר
אַלץ קאַליע געמאַכט. די גאַנצע האַרמאָניע גייט אין ד'רערט אַריין האָט זי
גענומען מאַכן שטיק, ספּאַזמירן. און ווען דוד איז געקומען צעלויפן אַ
צעקאָכטער, אַ בלאַסער, אַ צעשראַקענער, האָט ער נישט געוויסט וואָס
פריער צו טאָן : מקום פּסם זיין דעם שלימודיקן פרעזידענט אָדער
באַרואיקן און איבערבעטן דער צעפיעשטשעטער ברוגזער „קייזערלעכער“
אַרטיסטקע. דער פרעזידענט האָט געכאַפּט אַ קאַפּ אין הינטן צוגעלייגט מיט
עטלעכע געזונטע קללות אויף אַלע שפּראַכן, אויף וועלכע דער סאָציאַליסט
האָט נאָך גערעדט. דוד האָט גענומען איבערבעטן די אַרטיסטקע און צו-
זאָגן, אז טוט סוויט נאָכן „קאַנסער“ מאַכט ער אַ ביוראָ זאסיעדאניע און

ער פליט ביי מיר באַלד פון בענקל. ער האָט איר געבעטן, זי זאָל ענדיקן
דעם קאַנצערט. זי אָבער האָט זיך געהאַלטן ביי איריקן. זי גייט נישט מער
אַרויף קיין איין וואָרט זינגען, כאַטש גיב איר אַכצן קרענק. אַ סוף און
אַן עס. ער האָט איר גאַנצע קאַריערע אוועקגעהרגעט. א „פּערד“, אַן
„אייזל“ האָט זי נישט אויפגעהערט צו גוואַלדעווען און טופּן מיט די פיס.
מיט איין וואָרט : עס איז געווען „וימש חושך“.

דוד האָט געפרוּווט ראַטעווען די לאַנע און אַליין אַרויף דרשהנען פאַר
דעם הויכגעשעצטן פּובליקום, וועלכעס האָט זיך גענומען צעקריכן, דיסקור-
טירנדיק אין גרופּעלעך צווישן די רייען שטילן וועגן דעם סקאַנדאַל.

מיט איידעלע הויכע ווערטער און בלומענדיקער מליצה, אויסזוכנדיק
אַלע שיינע ווערטער, וואָס ער האָט אַמאָל געלייענט און געהערט, גע-
ווענדעט זיך צום פּובליקום, געפרוּווט איבערבעטן, צוגעשמאַלצן מיט זיין
נס ביי דער ווייסל, דערמאָנט, אז עס איז דאָ א „גיטלעך“ אויף דער
וועלט, וועלכער מאַכט סטראַדאיען יידישע קינדערלעך און זיי וואַלגערן
זיך אָן א „טאָטן“, אָן א „מאָמען“ צוגעלייגט „דעמאָקראַטיע“, „סאָציאַליזם“.
דאָס אַלץ אין אַ געמיש פון זיין צעהרגעטן פראַנצויזיש, געשמאַלצן מיט אַ
ביסל רוסיש און עטלעכע צעקאַליעטשעטע ווערטער אין יידיש, אָבער עס
האָט שוין געהאַלפן ווי א „טויטן באַנקעס“ דער גורל איז שוין געווען
געחתמעט. ער האָט גערעדט, ווי מען זאָגט „צו דער וואַנט“. דער עולם
איז זיך צעגאַנגען, נישט וועלנדיק הערן מער דער זינגערינס לעצטע זאַכן,
וועלכע זי האָט באַהאַלטן פאַר א „דעסער“, אַ סירפּריז. דאָס אומגליק איז
געווען פאַרטיק . . .

אז איך וועל אייך פאַרגלייכן די ערשטע ביוראָ זיצונג נאָכן „ערפּאָלג-
רייכן קאַנסער“ מיט אַן ערדציטערניש, אַ באַן קאַטאַסטראָפּע אָדער אַן
אַטאָמישער באַמבע א. ד. גל. וועט עס הייסן אַ חוּזק אַקעגן איבער דעם
וואָס עס האָט זיך דאַמאָלסט אָפּגעטאָן . . . עס איז פשוט נישט משיג
צו זיין מיטן מענטשלעכן שכל, ווי אַזוי דעם וויצע-פרעזידענטס באָרד איז
אַרויס מיט גאַנצע ביינער און דעם שטובן-מאַלערס אויער איז נישט
דורכגעלעכערט געוואָרן דורך און דורך, ווייל צו די אַלע חרפות און בושות,
קללות און חרמות, האָבן זיך נאָך גענומען שיטן אַ מבול קוויטלעך מיט
אויפּפאַדערונגען פון פאַרשידענע שטייער-אַמטן מיט אַרטיסטן-געזעל-
שאַפטן, מען זאָל אָפּפאַלן פאַרן קאַנצערט. און טאָמער איז דאָס מעסטל
מיט יידישע צרות נאָך נישט געווען פאַרפולט, האָט די ארץ-ישראלדיקע
חברה, הפנים די, וועלכע האָט זיך פאַרנומען מיט די קינדערלעך אַריינ-
געשיקט אַ בריוו אַט בזה הלשון : „אַזוי און אַזוי. געהערט האָבן מיר,
אז איר האָט געמאַכט אַן אונטערנעמונג לטובת די אַרויסגעטריבענע

יידישע קינדערלעך א. ז. וו., דאנקען מיר אייך זייער און זייער פאר דער
שיינער ארבעט אייערע און מיט פארגעניגן וועלן מיר אפנעמען די פיינע
סומע געלט, וואס איר וועט אונז מסתמא תיכף ומיד אריינשיקן . . .

נו, וואס זאגט זאגט איר צו אזא מין שיטן זאלץ אויף די ווונדן ?

איר קענט לאכן און חזקן פון אונזערע פאריזער סאסיעטעס וויפיל
איר ווילט. אבער אדרבא, זייט א חכם און פארשטייט פארוואס פונקט
נאך דעם אומגליק מיט אונזער-חברה, "קעמפער פאר יושר און שלום" איז
אויסגעבראכן די מלחמה ? די אמתע, וועלכע מען פרעגט אויף איר..

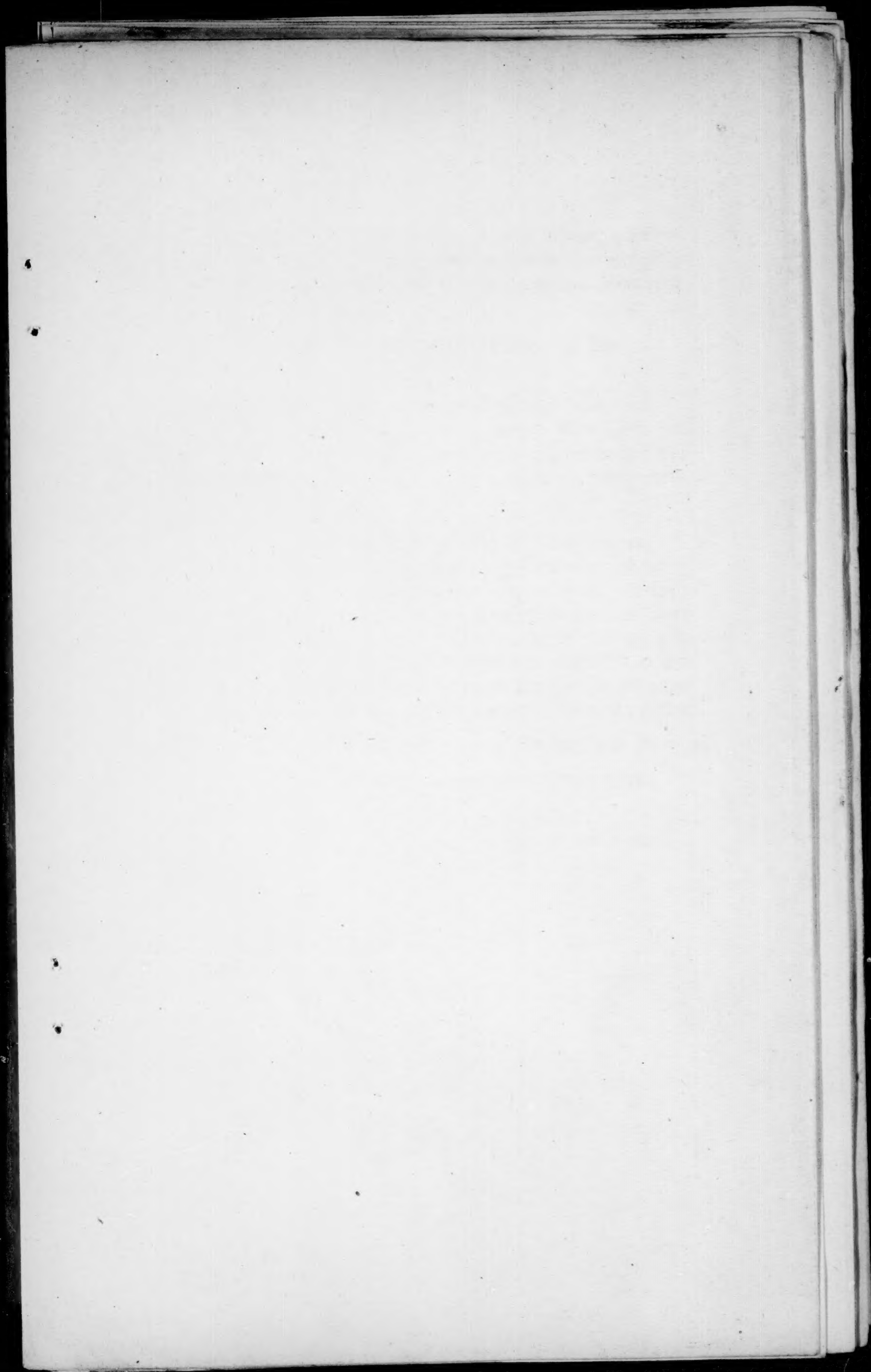
און קיין שום ביזו אויג זאל עס נישט שאדן. עס רודערט זיך שוין
ווידער ביי אונז אין דער יידישער "מלוכה" אין פאריז, אלע אלטע חברות
האבן שוין צוריק געעפנט די קרעמלעך, אפילו נייע זענען אויך צוגעקומען.
זקנים זאגן, אז זיי געדענקען נישט אזא גערעטעניש אויף אט דער פרי . . .
אזא גאלדענער סעזאן איז היינט ביי יידישע, "סאסיעטעס" און דוקא היינט,
ווען די נאכפראגע אויף שלום איז אומגעהויער און דאס ביסל יושר רייסט
מען פשוט פון די הענט, וואלט דאך אזא חברה פון "שלום און יושר" געהאט
פרנסה בריווה, איז נישט מען זעט און נישט מען הערט פון זיי . . .

נו, וואס זאגט איר צו אונזער אומגליק ?

טאמער האבן יידן געהאט ווייניק צרות ? . . .

פאריז, יוני 1946.

IMPRIMERIE ABÉCE

11, RUE LOUIS-BLANC

PARIS